

10 godina Republike Hrvatske u Europskoj uniji: uspješna ostvarenja i perspektive budućeg razvoja

Butor, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:525337>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Luka Butor

**10 godina Republike Hrvatske u Europskoj uniji: uspješna
ostvarenja i perspektive budućeg razvoja**

Završni rad

Osijek, 2024.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Luka Butor

**10 godina Republike Hrvatske u Europskoj uniji: uspješna
ostvarenja i perspektive budućeg razvoja**

Završni rad

Kolegij: Hrvatsko i europsko gospodarstvo

JMBAG: 0010236248

e-mail: luka.butor@gmail.com

Mentor: Prof. dr. sc. Nataša Drvenkar

Osijek, 2024.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study Programme Economics and Business

Luka Butor

**10 years of the Republic of Croatia in the European Union:
achievements and prospects for future development**

Final paper

Osijek, 2024

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni/diplomski/specijalistički/doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na vlastitim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna trajnom pohranjivanju i objavljivanju mog rada u Institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, Repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom Repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan s dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Luka Butor

JMBAG: 0010236248

OIB: 01500841795

e-mail za kontakt: luka.butor@gmail.com

Naziv studija: Ekonomija i poslovna ekonomija

Naslov rada: 10 godina Republike Hrvatske u Europskoj uniji: uspješna ostvarenja i perspektive budućeg razvoja

Mentor/mentorica rada: Prof. dr. sc. Nataša Drvenkar

U Osijeku, 2024. godine

Potpis Luka Butor

10 godina Republike Hrvatske u Europskoj uniji: uspješna ostvarenja i perspektive budućeg razvoja

SAŽETAK

Kroz ovaj rad argumentirano će se pokušati odgovoriti na pitanje je li moto Europske unije „ujedinjeni u različitosti“ sve manje prisutan među članicama EU27, ali i regija Republike Hrvatske. Pomoću statističkih podataka Eurostata i Državnog zavoda za statistiku analizom se dolazi do zaključka da Republika Hrvatska bilježi ekonomski rast i razvoj od svog ulaska u Europsku uniju. Daljnjom europskom integracijom koja je ostvarena 2023. godine ulaskom istodobno u eurozonu i Schengen te kvalitetnim iskorištavanjem povećanih sredstava iz fondova u odnosu na prošlo razdoblje pred Hrvatskom se nalazi izuzetna prilika da osnaži svoje društvene i ekonomske odrednice. Analizirajući stavke poput BDP-a po stanovniku i stope nezaposlenosti primjećujemo kako se kohezijska politika Europske unije razlikuje u svojoj uspješnosti odnosno da ne bilježi iste rezultate gledajući isključivo zemlje i isključivo regije. Društvene i pravne vrijednosti koje Europska unija gaji od iznimnog su značaja kao temelj za ekonomski rast i napore za smanjenje razlika. Ulaganjem u edukaciju i osposobljavanje kvalitetne radne snage zemlja poput Irske od slabije razvijene članice Europske unije prometnula se u jednu od najrazvijenijih odmah uz Luksemburg koji svojom statistikom krši svaki prosjek. Također, rast populizma i euroskepticizma u trenutnoj globalnoj krizi mira drma temelje Europske unije kao svijetle točke mira na Europskom kontinentu te željene integracije svake europske države.

Ključne riječi: integracija, kohezija, regionalni razvoj, Europska unija, fondovi

10 years of the Republic of Croatia in the European Union: achievements and prospects for future development

ABSTRACT

Through this paper, an argumentative answer will be given to the question of whether the motto of the European Union "united in diversity" is less and less present among the EU27 members, but also among the regions of the Republic of Croatia. Using statistical data from Eurostat and the State Statistical Office, the analysis leads to the conclusion that the Republic of Croatia has recorded economic growth and development since its entry into the European Union. With the further European integration that was achieved in 2023 by joining the Eurozone and Schengen at the same time and by using the increased funds from the EU funds in comparison to the previous period, Croatia has an exceptional opportunity to strengthen its social and economic determinants. Analyzing items such as GDP per inhabitant and the unemployment rate, we notice that the cohesion policy of the European Union differs in its effectiveness, that is, that it does not record the same results looking exclusively at countries and exclusively at regions. The social and legal values that the European Union fosters are of exceptional importance as a basis for economic growth and efforts to reduce differences. By investing in the education and training of a quality workforce, a country like Ireland has transformed itself from a less developed member of the European Union into one of the most developed, right next to Luxembourg, which breaks every average with its statistics. Also, the growth of populism and Euroscepticism in the current global peace crisis is shaking the foundations of the European Union as a bright spot of peace on the European continent and the desired integration of every European state.

Keywords: integration, cohesion, regional development, European Union, funds

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Pojašnjenje mota EU-a: „ujedinjeni u različitosti“	1
1.2. Cilj rada	2
2. POVIJESNI KONTEKST I RAZVOJ REPUBLIKE HRVATSKE U EUROPSKOJ UNIJI 3	
2.1. Pregled ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju	6
2.2. Implementacija mota „ujedinjeni u različitosti“ u Republici Hrvatskoj	9
3. OSTVARENJA REPUBLIKE HRVATSKE U EUROPSKOJ UNIJI	11
3.1. Iskorištavanje EU fondova	14
3.2. Ulazak u Eurozonu i Schengen	18
4. ANALIZA EKONOMSKIH NEJEDNAKOSTI UNUTAR EU27	23
4.1. Pregled ekonomskih nejednakosti među članicama EU-a	23
4.2. Utjecaj ekonomskih nejednakosti na moto „ujedinjeni u različitosti“	27
4.3. Ekonomske nejednakosti u Hrvatskoj	28
5. PERSPEKTIVA BUDUĆEG RAZVOJA HRVATSKE U EU	32
5.1. Izazovi i prilike za daljnji razvoj	32
6. ZAKLJUČAK	34
7. LITERATURA	36
8. DODACI	41
8.1. Popis slika	41
8.2. Popis tablica	41
8.3. Popis grafova	41

1. UVOD

Republika Hrvatska je 2023. godine proslavila svoju 10. godišnjicu članstva u Europskoj uniji kao najmlađa članica. Spomenuta činjenica daje mogućnost na pregled postignuća Republike Hrvatske unutar okvira Europske unije, ali i njezinu budućnost u samoj. Put od ratom izborne neovisnosti do potpune integracije u Europsku uniju, Schengen i Eurozonu prikazuje Republiku Hrvatsku kao zemlju koja uporno teži europskim vrijednostima. Ulaskom u Europsku uniju i pristupom jedinstvenom unutarnjem tržištu Republika Hrvatska je doživjela ekonomsku transformaciju potpomognutu stranim ulaganjima i porastom BDP-a kao opipljivog faktora transformacije. Financiranje EU fondovima kao jednim od najpopularnijih prednosti članstva u javnom prostoru Republika Hrvatska je unaprijedila svoju infrastrukturu i u procesu je smanjenja ekonomskih i socijalnih razlika među svojim regijama. Kao uvjet za pristupanje Europskoj uniji Republika Hrvatska je bila obvezna provesti promjene i reforme u svome sudstvu, javnoj upravi i samom upravljanju državom kao što su borba protiv korupcije, transparentnost i poštivanje vladavine prava. Ulaskom u Europsku uniju došlo je i do razmjene intelekta i kulture s projektima poput Erasmus+ koji ima cilj jačanja znanja, vještina i zapošljivosti kao i približavanje kultura budućim akademskim građanima i naraštajima Europske unije. Pogledom u budućnost Republika Hrvatska ima priliku nastaviti s gospodarskim rastom koji je uslijedio nakon ekonomske tranzicije poticanjem i pomaganjem malim i srednjim poduzećima. Strateški položaj Republike Hrvatske između Srednje Europe i Zapadnog Balkana koji je obilat kandidatima za pristup Europskoj uniji može igrati ključnu ulogu u osiguravanju stabilnosti regije u budućnosti.

1.1. Pojašnjenje mota EU-a: „ujedinjeni u različitosti“

Moto Europske unije, "ujedinjeni u različitosti", sažima bit misije i vrijednosti EU-a. Usvojen 2000. godine, ovaj izraz odražava predanost EU-a poticanju jedinstva i suradnje među svojim državama članicama uz istovremeno priznavanje i slavljenje njihovih različitih kulturnih, jezičnih i povijesnih razlika. Rezultat školskog natjecanja učenika tadašnjih 15 članica Europske unije 2000. godine izabran je moto „ujedinjeni u različitosti“ za službeni moto

Europske unije. Europska unija na svojim stranicama navodi kako moto predstavlja način na koji su se Europljani ujedinili u obliku Europske unije s ciljem zajedničkog mira i blagostanja dok u isto vrijeme slave i prihvaćaju razlike u jeziku, kulturi i tradiciji diljem kontinenta. Europa sa svojom bogatom poviješću, narodima, jezicima i kulturama predstavlja kompleksnu cjelinu s mnoštvom prepreka u suradnji zemalja kontinenta. Izabrani moto i teorija iza njega tvrdi da te razlike nisu prepreka niti predmet spoticanja nego snaga ujedinjene Europe i njenih građana koja proizlazi iz međusobnog poštovanja i razumijevanja. Naime, Europa je dom širokog spektra kulturnih tradicija, jezika i povijesti. Moto naglašava važnost prihvaćanja ove bogate tapiserije, sugerirajući da raznolikost nije prepreka nego snaga. Vrednovanjem jedinstvenog doprinosa svake države članice, EU promiče kulturno obogaćivanje i međusobno poštovanje. Ujedno, Usprkos ovim različitim pozadinama, države članice EU-a obvezuju se na zajednički rad prema zajedničkim ciljevima kao što su mir, prosperitet i društveni napredak. Moto označava da se jedinstvo ne može postići brisanjem razlika, već izgradnjom na njima kako bi se pronašle zajedničke točke i surađivalo. "Ujedinjeni u različitosti" također govori o pristupu EU-a integraciji, gdje se različiti identiteti čuvaju i poštuju unutar kolektivnog europskog identiteta. Ovaj koncept potiče građane da osjećaju pripadnost i svojoj naciji i široj europskoj zajednici. U političkom i gospodarskom kontekstu, moto naglašava predanost EU-a kohezivnim politikama koje uzimaju u obzir različite gospodarske situacije i političke krajolike svojih članica. Cilj je stvoriti uravnotežen rast i solidarnost u cijeloj regiji, osiguravajući da različitost pozitivno pridonosi cijeloj Uniji. Moto se često može naći pored zastave Europske unije koja sadrži krug koji čini 12 zlatnih zvijezda na plavoj podlozi. Zastava također promiče jedinstvo, solidarnost i harmoniju između žitelja Europe. Moto se u praksi može povezati s programima Europske unije poput Kreativne Europe i već spomenutog Erasmus+. Dok moto predstavlja ideal i nit vodilju ka rješavanju problema Europska unija se i dalje bori s ekonomskom, socijalnim i političkim razlikama koji građane Europe nekada udaljuju od jedinstva.

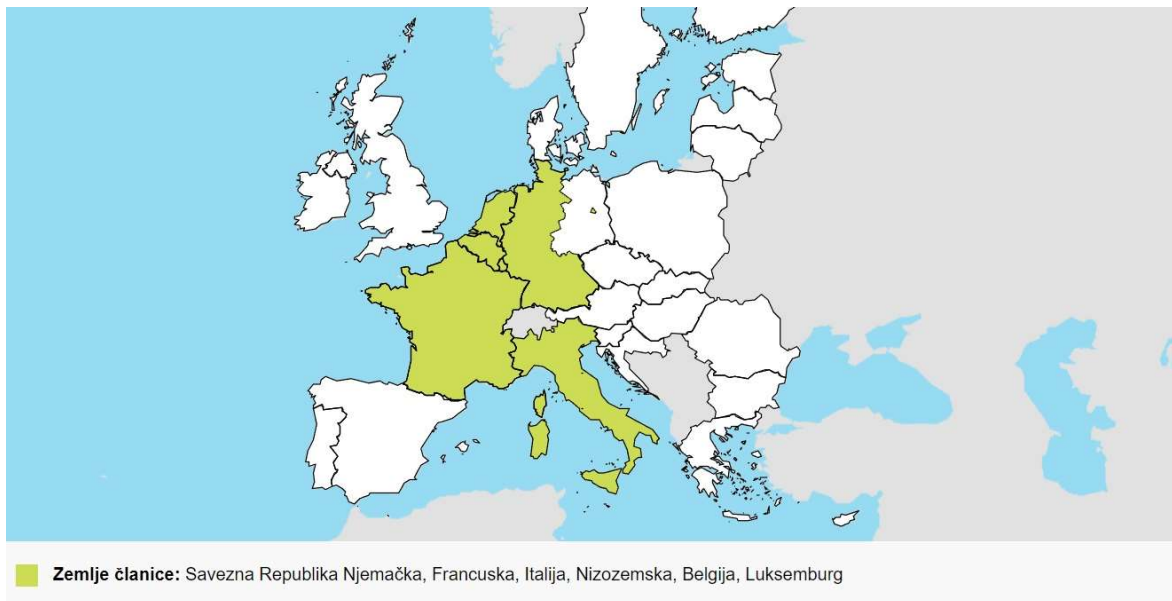
1.2. Cilj rada

Cilj ovoga rada je analizom i sistematizacijom sažeti ostvarenja Republike Hrvatske tijekom desetogodišnjeg članstva u Europskoj uniji i argumentirano pokušati odgovoriti na pitanje: je li moto Europske unije „ujedinjeni u različitosti“ sve manje prisutan među članicama EU27 unutar ekonomskog okvira s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku?

2. POVIJESNI KONTEKST I RAZVOJ REPUBLIKE HRVSTAKE U EUROPSKOJ UNIJI

Put Republike Hrvatske do članstva u Europskoj uniji se može sažeti kao proces transformacije, upornosti i diplomacije. U vrijeme proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. godine Europska unija odnosno tada još Europska ekonomska zajednica brojala je 12 zemalja članica u odnosu na današnjih 27. Ne može se sa sigurnošću tvrditi da ideja ujedinjene Europe potječe u 20. stoljeću. Ideja povezivanja europskih zemalja na političkim, strateškim, ideološkim ili međunarodnim interesima postojala je davno prije te seže i do Rimskog Carstva koje je nekada obuhvaćalo većinu tada poznate Europe (Džombić, 2012.). Europska unija svoj kontinuitet može pratiti počevši kao Europska zajednica za ugljen i čelik 1951. Pariškim ugovorom okupila je neke od sukobljenih strana Drugog svjetskog rata odnosno temeljne osnivače europskih zajednica Belgiju, Nizozemsku, Luksemburg, Francusku, Italiju i tada Zapadnu Njemačku. Cilj i svrha osnivanja Europske zajednice za ugljen i čelik bila je zajednička kooperacija zapadnoeuropskih zemalja u obnavljanu ekonomije kontinenta i olakšanje i kontrola tranzicije vlasti od savezničke kontrole Zapadne Njemačke i njene izolacije do ponovne vlasti njemačkog naroda i samostalno nastupanje na međunarodnoj sceni. Schuman je projekt predstavio kao proces federaliziranja Europe zbog snažnog pritiska Jeana Monneta koji je smatrao da ekonomskoj integraciji treba prethoditi politička unija (Misita, 2008.). Novo poglavlje stupa na snagu Rimskim ugovorom 1958. godine koji su potpisale sve već navedene temeljne članice zajednice kreirajući Europsku ekonomsku zajednicu. Nova zajednica u odnosu na prošlu širi suradnju na druga gospodarska područja, slobodno kretanje ljudi, usluga i kapitala te na druge ekonomske i socijalne politike. Također, 1958. godine osnovana je i Europska parlamentarna skupština prethodnica Europskog parlamenta koje uz Vijeće Europe osnovano 1949. čini zakonodavni organ zajednice.

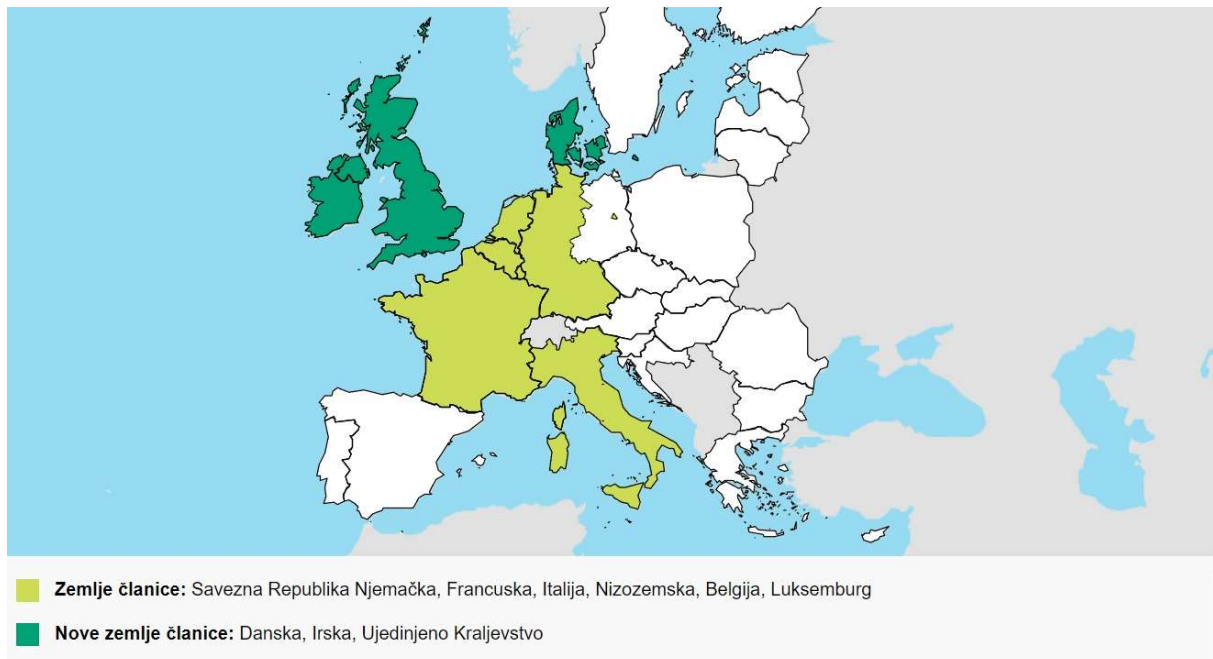
Slika 1. Europska ekonomska zajednica 1958. godine

Izvor: autor preuzeo sliku iz: Europska unija (2024), Povijest Europske unije 1945. – 1959.

Osnivanjem Europskog udruženja slobodne trgovine 1960. dolazi do slobodne trgovine i gospodarske integracije članica koje se nalaze izvan Europske ekonomske zajednice (Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo) sa spomenutom. Potpisivanjem „Ugovora o spajanju“ izvršna tijela triju europskih zajednica (Europske zajednice za ugljen i čelik, Europske ekonomske zajednice i Euroatoma) objedinjuju se u jedno upravno tijelo nazvano Komisiju europskih zajednica koja je preteča Europske komisije i Vijeće koje je izvršno tijelo. Jedna od temeljnih točki Rimskog sporazuma stupa na snagu 1968. stvaranjem jedinstvene carinske unije šest članica Europske ekonomske zajednice i primjenjivanje jednakih carinskih stopa. Prvi put nakon 1951. godine i početnih šest članica zajednica se širi 1973. godine pristupanjem Danske, Irske i Ujedinjenog Kraljevstva zajednici povećavši broj članica na devet.

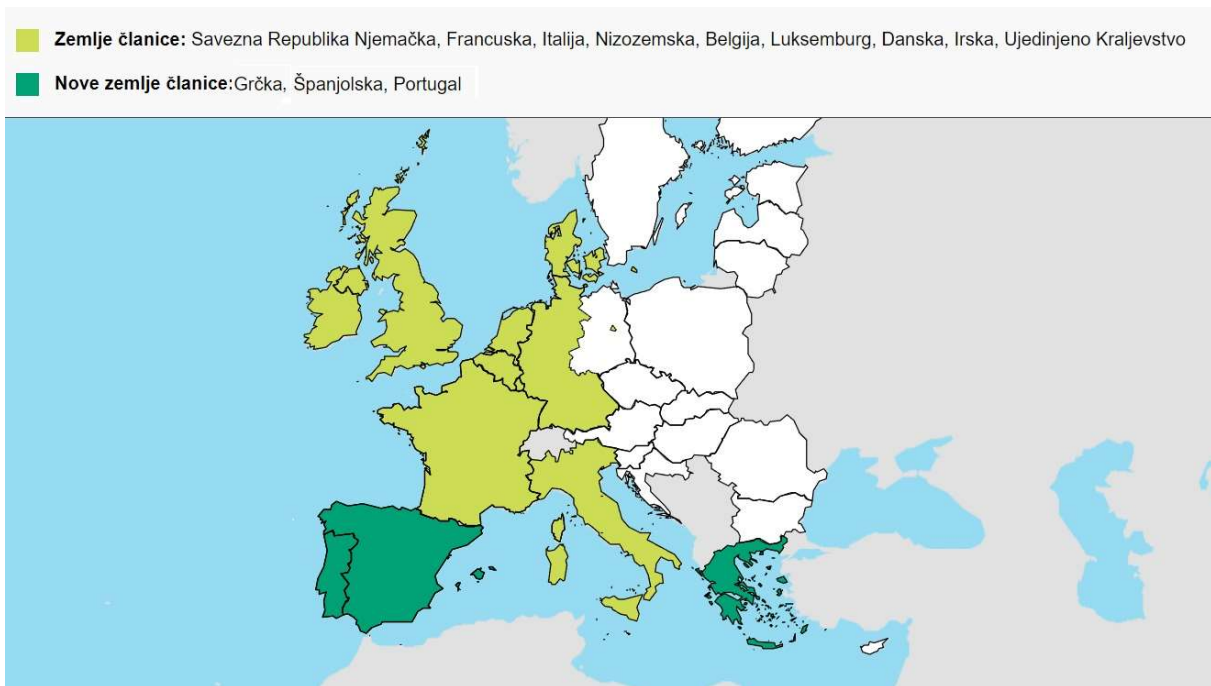
Slika 2. Europska ekonomska zajednica 1973. godine

Izvor: autor preuzeo sliku iz: Europska unija (2024), Povijest Europske unije 1970. – 1979.

Već sljedeće godine Europska ekonomska zajednica u svrhu smanjenja ekonomskih razlika svojih regija osniva novi fond u okviru europske regionalne politike, a Europski fond za regionalni razvoj uspostavljen je već iduće godine. U osamdesetima se pridružuju tri nove članice Grčka (1981.) te Portugal i Španjolska (1986.) što povećava broj članica na 12, broj koji je Republika Hrvatska zatekla na međunarodnoj sceni boreći se za svoju neovisnost. Značajno oslanjanje ekonomija novih ekonomski manje razvijenih zemalja na poljoprivrednu proizvodnju preusmjerio se tok sredstava potpore ka njima što je izazvalo zabrinutosti ostalih članica. (Baldwin, 2010.). Taj problem riješen je Jedinstvenim europskim aktom 1986. godine koji je šestogodišnji program ukidanja nacionalnih zakona koje su sprječavale jedinstveno tržište unatoč carinskoj uniji i stvaranje istog. Sljedeće godine pokrenut je Erasmus program za studente koji žele studirati u drugim članicama zajednice. Zalaskom osamdesetih i početkom devedesetih godina pada komunizam i dolazi do velikih promjena u Europi i njenoj daljnjoj budućnosti.

Slika 3. Proširenja Europske ekonomske zajednice od 1981. do 1986. godine

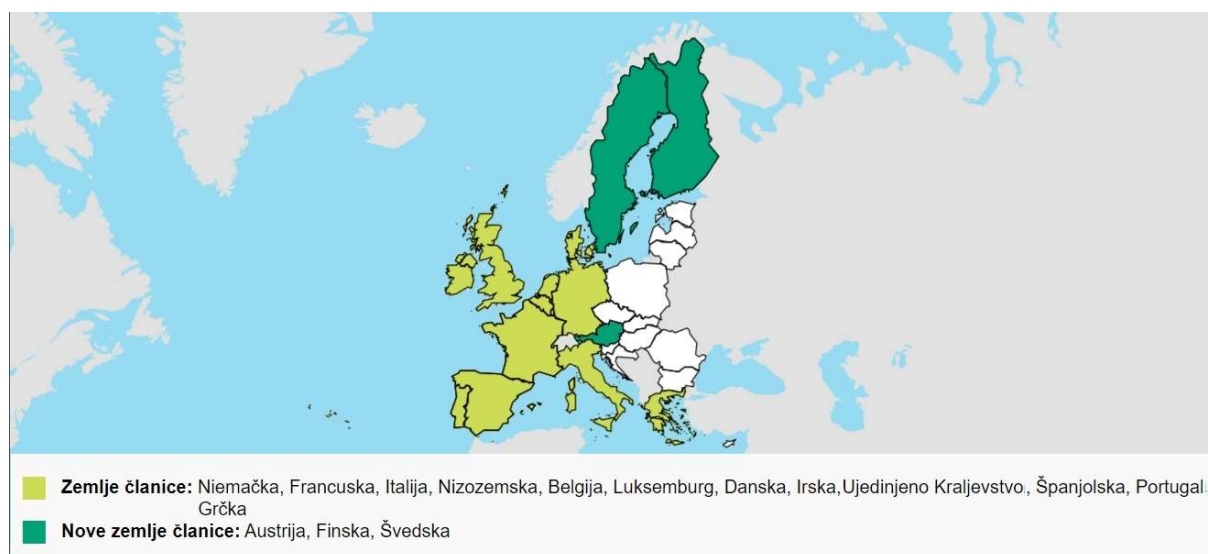

Izvor: autor preuzeo sliku iz: Europska unija (2024.), Povijest Europske unije 1980. – 1989.

2.1. Pregled ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju

Stupanjem na snagu 1993. ugovorom iz Maastrichta stvorena je Europska unija s jasnim pravcem kretanja u budućnosti utvrđivanjem pravila o jedinstvenoj valuti, vanjskoj i sigurnosnoj politici te bliskoj suradnji u pravosuđu i unutarnjim poslovima. Europska unija kao složena i dinamična cjelina definirana je kao monetarna, poljoprivredna i trgovinska federacija te kao konfederacija u socijalnoj, ekonomskoj i vanjskoj politici (Misita, 2008.) U diplomatskoj borbi za međunarodno priznanje Republike Hrvatske do dana 15. siječnja 1992. svih 12 članica još tada Europske ekonomske zajednice su priznale novonastalu republiku. Ugovorom u Maastrichtu nastalo je jedinstveno tržište i njegove četiri slobode – sloboda kretanja ljudi, usluga, robe i novca. Već iduće godine jedinstveno tržište se proširuje na članice Europskog udruženja za slobodnu trgovinu integrirajući sve veći dio Europe pod svoj utjecaj, a 1995. godine pridružuju se i tri nove članice Austrija, Finska i Švedska.

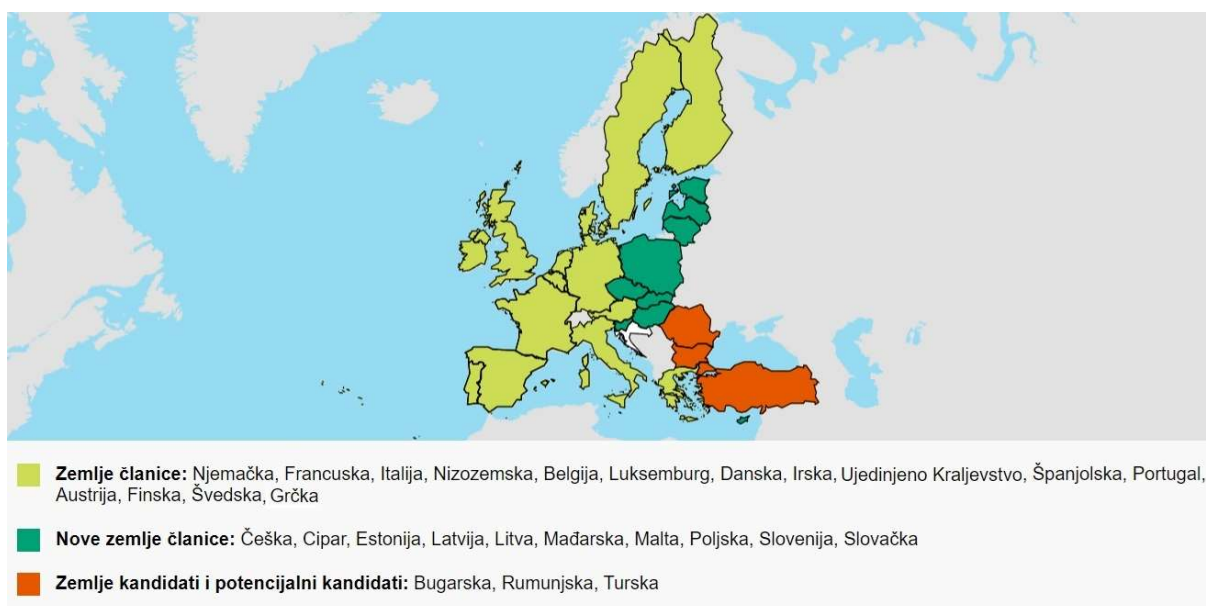
Slika 4. Europska unija 1995. godine

Izvor: autor preuzeo sliku iz: Europska unija (2024.), Povijest Europske unije 1990. – 1999.

Iste godine na snagu stupa i Schengenski sporazum u 7 zemalja članica (Francuska, Njemačka, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Portugal i Španjolska) omogućujući putnicima nesmetan prelazak granica bez kontrole. Jedna od glavnih točaka ugovora iz Maastrichta ostvarena je 1999. uvođenjem jedinstvene valute nazvane Euro u većinu zemalja članica. Proces pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji započinje 2000. godine osnivanjem Odbora za europske integracije i domaćinstvom na Zagrebačkom summitu na kojem su otvoreni pregovori za Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji je potpisan iduće godine te će stupiti na snagu 2005. godine. Republika Hrvatska je 21. veljače 2003. godine podnijela zahtjev za članstvo u Europskoj uniji na koji je 2004. godine Europska komisija dala pozitivno mišljenje, a potom je i Europsko vijeće dodijelilo status kandidata Republici Hrvatskoj. Tim činom je počeo proces osnivanja zajedničkog parlamentarnog odbora Republike Hrvatske i Europske unije za stabilizaciju i pridruživanje. U međuvremenu Europska unija je doživjela najveće proširenje kada se 2004. pridružilo 10 novih zemalja uglavnom iz Istočne Europe koje su drugu polovinu 20. stoljeća provele pod komunističkom vlašću kao i Republika Hrvatska u sastavu tadašnje Jugoslavije te se suočile s istim poteškoćama ekonomske i socijalne tranzicije.

Slika 5. Europska unija 2004. godine

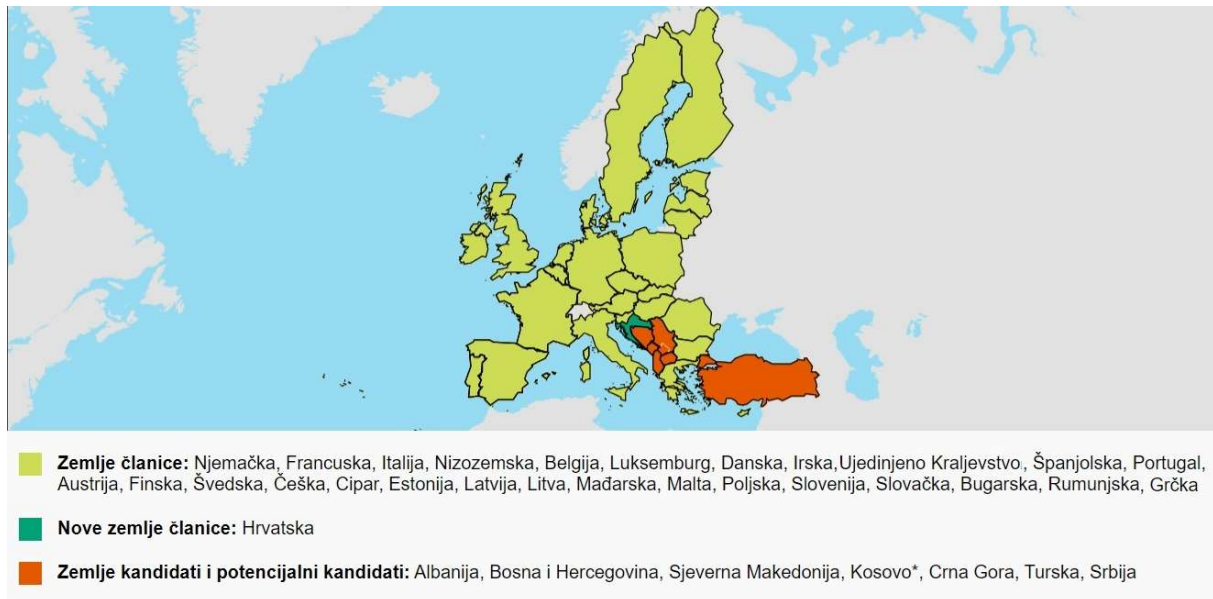

Izvor: autor preuzeo sliku iz: Europska unija (2024.), Povijest Europske unije 2000. – 2009.

2005. godine došlo je do osnivanja Nacionalnog odbora odnosno radnog tijela Hrvatskog sabora za praćenje pregovora o pridruživanju Republike Hrvatske Europskoj uniji koji su započeli iste godine. Nakon što je 2004. godine potpisan Ugovor o Ustavu Europe od strane svih 25 zemalja članica te je pokrenuta ratifikacija u 18 zemalja članica 2005. godine građani Francuske i Nizozemske su odbili prijedlog ugovora što je prekinulo proces ratifikacije i snažnijeg ujedinjenja Europe. Analitički pregled usklađenosti Hrvatskog pravosuđa od strane Europske unije još je jedan postupak s kojim se Republika Hrvatska suočila na svom putu ka članstvu, a trajao je od 2005. do 2006. godine. Sljedeća godina donosi dva nova članstva iz neposredne blizine Republike Hrvatske, a to su Rumunjska i Bugarska te Lisabonski ugovor kao ispravak ugovora o Ustavu. Lisabonski ugovor koji stupa na snagu 2009. godine osmišljen je s ciljem da učini Europsku uniju sposobnom za suočavanje s globalnim izazovima čineći ju transparentnijom i demokratski slobodnijom što poboljšava samu učinkovitost Unije. Europsko vijeće usvojilo je 2008. godine Pristupno partnerstvo s Republikom Hrvatskom integrirajući ju sve više u svoju sferu utjecaja. Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji završavaju 2011. godine nakon kojih je Europski parlament dao suglasnost za pristupanje Europskoj uniji, a odluka je formalizirana potpisivanjem Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Za promicanje mira, demokracije i ljudskih prava Europskoj uniji je 2012. godine dodijeljena Nobelova nagrada za mir. Iste godine je u Hrvatskoj održan

referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji nakon kojeg je Hrvatski sabor ratificirao Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Ugovor je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine kada Republika Hrvatska postaje 28. zemlja članica Europske unije ostvarivši prvi korak ka potpunoj Europskoj integraciji.

Slika 6. Europska unija 2013. godine

Izvor: autor preuzeo sliku iz: Europska unija (2024.), Povijest Europske unije 2010. – 2019.

2.2. Implementacija mota „ujedinjeni u različitosti“ u Republici Hrvatskoj

Kako je i ranije istaknuto, moto Europske unije „ujedinjeni u različitosti“ podsjeća na činjenicu da je Europska unija sačinjena od različitih kultura, jezika i naroda koji zajedno žive i surađuju, a Republika Hrvatska kao članica Unije kroz svoju integraciju prikazuje sve primjere mota. Područja na kojima se može uočiti implementacija mota u Republici Hrvatskoj su: kultura, ekonomija i političko odnosno socijalno područje. Počevši od kulture Republika Hrvatska je bogata UNESCO kulturnom baštinom poput Nacionalnog parka Plitvička jezera i Sinjske alke koje se pomoću sredstava iz Europske unije održavaju, čuvaju i njeguju na uslugu kako hrvatskom narodu tako i ostalim građanima Europske unije s ciljem uživanja u različitim kulturama koje čine Uniju. Ekonomska integracija i njeni benefiti mogu se promatrati kroz

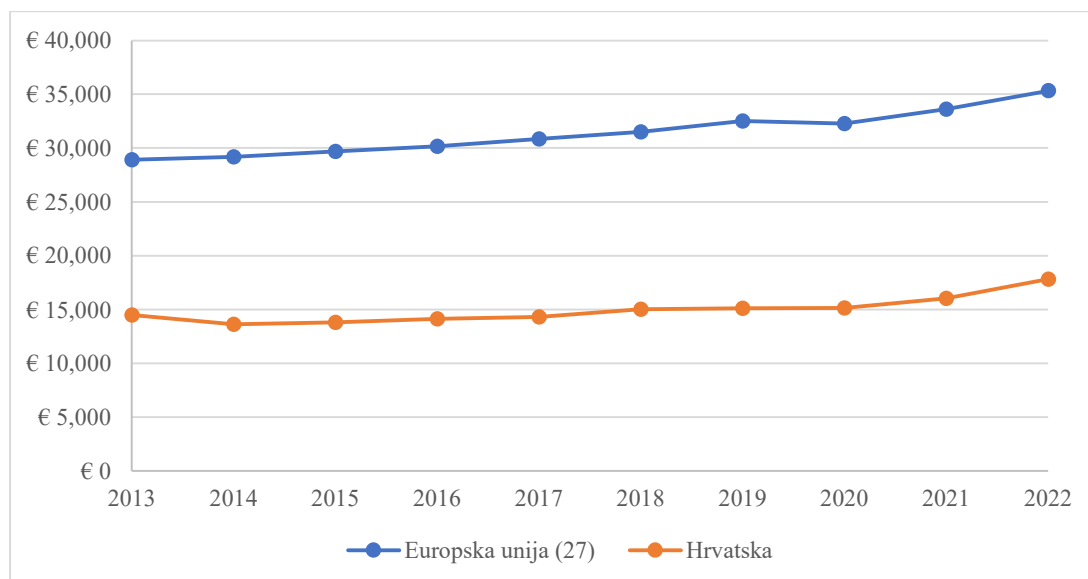
pristup jedinstvenom tržištu i regionalnom razvoju. Jedinstveno tržište Europske unije broji prema procjenama iz 2023. godine malo manje od pola milijarde potrošača odnosno stanovnika unije. Pristupom jedinstvenom tržištu Republika Hrvatska i njezina poduzeća i poduzetnici imaju pristup velikom tržištu, inozemnim investicijama zemalja članica i nečlanica te slobodnom kretanju ljudi odnosno radne snage što educira same ljudi te im proširuje iskustva i znanja kao i ekonomski rast članica. Regionalni razvoj ključan je faktor razvijanja kako same Republike Hrvatske tako i njenih regija, gradova i općina smanjujući razlike unutar Unije i Hrvatske promovirajući ekonomsku koheziju. Pristupanje Europskoj uniji i prije ulaska u Schengen omogućilo je Republici Hrvatskoj da se razvije u jednu od najpopularnijih turističkih destinacija koje će od ulaska u Schengen nesumnjivo privući još više turista. Politička i socijalna integracija zemalja članica i njenih građana jedna je od temeljnih zamisli od samog početka integracije europskih zemalja. Kao i svaka članica pa tako i Republika Hrvatska ima svoje zastupnike u organima i tijelima Unije poput Europskog parlamenta i Europske komisije što omogućuje svakoj članici da bude uključena u vođenje Unije predstavljajući svoje perspektive. Republika Hrvatska je prilikom ulaska bila dužna ispuniti uvijete poput osiguranja ljudskih prava, pravosuđa i demokratskih principa kako bi zadovoljila zajednički standard i vrijednosti Europske unije koje su sačinjene od različitosti. Erasmus+ kao najprepoznatljiviji program Europske unije u aspektu socijalne kohezije promovira razmjenu i suradnju studenata diljem cijele Europe što povećava zajednički identitet i poštovanje različitih kultura i naroda. Europska unija se također bori s nezaposlenošću mladih s ciljem smanjenja nezaposlenosti i promoviranjem socijalne uključenosti. Kao što vidimo implementacija mota „ujedinjeni u različitosti“ može se uočiti u očuvanju kulture, ekonomskim rastom te socijalnim i političkim integracijama Republike Hrvatske unutar Europske unije.

3. OSTVARENJA REPUBLIKE HRVATSKE U EUROPSKOJ UNIJI

Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju 1. srpnja 2013. godine započela je novo poglavlje u svojoj povijesti. Poglavlje europske integracije i napretka koje traje već više od 10 godina. Kroz statističke podatke koji prikazuju desetljeće članstva da se zaključiti da „krvna slika“ Republike Hrvatske izgleda zdravije nego prije 10 godina. Europska unija daje veliku važnost statističkim podacima koje prikuplja i obrađuje u Eurostatu kako bi pratila svaki aspekt svog „bića.“ Statistika je bila i samostalno pregovaračko tijelo prilikom procesa pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske osvrnuo se na statističke trendove koji određuju vrijeme punopravnog članstva Republike Hrvatske kao što su demografska i gospodarska kretanja. Počevši od kraljice statistike odnosno demografije jer „zemlju čine ljudi“ uočava se pad stanovništva od ulaska u Europsku uniju i otvaranja granica odnosno slobode kretanja te zajedničkog tržišta.

Mnogo državljana Republike Hrvatske, njih oko 400 tisuća odlučilo je iskoristiti već spomenute vrijednosti poput slobode kretanja i zajedničkog tržišta koje Europska unija njeuguje te je napustiti zemlju. Nadalje, prirodni prirast Republike Hrvatske godinama je u minusu, ali nakon nekoliko loših statističkih podataka činjenica da je 2022. godine zabilježen pozitivan migracijski saldo pokazuje da je Republika Hrvatska sve poželjnija zemlja za život. Tržište rada odnosno radnici i njihov rad temelj su ekonomije svake zemlje stoga je to upravo sljedeća stavka promatranja. Prilikom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju tržište rada Republike Hrvatske činilo je 1.364.298 radnika, a desetljeće slobodnog i jedinstvenog europskog tržišta donijelo je više od 250 tisuća novih radnika odnosno povećanje radne snage za 18,7%. Time je logičan slijed događanja pad stope nezaposlenosti sa 20,2% na 6,7%. Tržište rada podliježe promjenama zbog faktora kao što su ponuda i potražnja, radnička prava te plaća za njihov rad, a potonji faktor značajno je napredovao gdje je mjesečna neto plaća radnika u Hrvatskoj porasla za 284 eura (Eurostat, 2023; pogledati Graf 1).

**Graf 1. Prosječna godišnja plaća radnika u Republici Hrvatskoj u odnosu na prosjek
Europske unije**

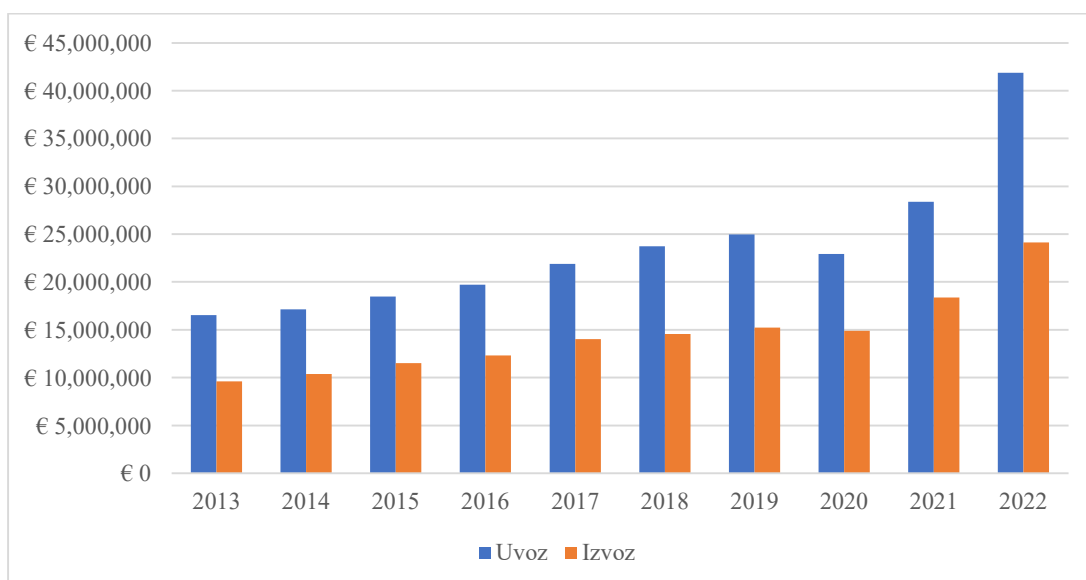
Izvor: Izrada autora prema Eurostat, Average full time adjusted salary per employee (2023.)

Iz priloženog grafa može se uočiti da godišnja neto primanja Republike Hrvatske i Europske unije (27 članica) u proteklih 10 godina i dalje ispodprosječna s minimalnim pomakom ka prosjeku Europske unije. Početkom 2023. godine Republika Hrvatska zamijenila je svoju nacionalnu valutu hrvatsku kunu za euro, a baš hrvatska kuna je imala zavidnu stopu inflacije od 2014. pa zaključno sa 2020. godinom u odnosu na euro i 2021. u odnosu na Europsku uniju gdje je čak 2015. i 2016. godine bila u deflaciji, a u 2020. na čarobnoj stopi inflacije od 0%. Unatoč zavidnoj performansi 2022. godine kuna je zabilježila najveću stopu inflacije otkad je uvedena 1994. godine s +10,8% prema Državnom zabodu za statistiku. Što se tiče rizika od siromaštva zaposleni i nezaposleni u odnosu na 2013. godinu kada je stopa bila 6,2% odnosno 43,2% dalje su od siromaštva u 2022. godini za 1,5% odnosno 0,6 posto što je najveći pad u analiziranom razdoblju, dok se umirovljenici ne mogu radovati prikupljenim statističkim podacima koji pokazuju kako 2013. godine umirovljenik je bio na 18,4% rizika od siromaštva što je i najmanje u promatranom razdoblju jer 2022. godine umirovljenik je bliži riziku od siromaštva za 10,8% što odgovara stopi inflacije te godine.

Zajedničko tržište Europske unije predstavljalo je od prvoga dana izazov za hrvatsko gospodarstvo i njezinu industriju kao najvažnije gospodarske djelatnosti u borbi za svoje mjesto

pod suncem u snažnoj konkurenciji europskog tržišta. Republika Hrvatska ušla je u Europsku uniju s proizvodnjom u padu koje je nakon nekog vremena krenula rasti pa padati dok 2022. nije dosegla najveći zabilježeni rast u 10 godina od 11,2%. Uvoz i izvoz predstavljaju okosnice međunarodne trgovine u kojoj Republika Hrvatska bilježi rast u oba slučaja uz očekivani pad 2020. godine zbog koronakrize. Drvenkar (2023) navodi kako se rezultati kohezijske politike mogu vidjeti kroz robnu razmjenu jer razmjena predstavlja ključnu vrstu interakcije između regija, rasta i nejednakosti. Valja napomenuti da iako se bilježi rast i uvoza i izvoza Republika Hrvatska se nalazi u trgovinskom deficitu koji se sve više povećava kroz godine.

Graf 2. Robna razmjena s inozemstvom u tisućama eura

Izvor: Izrada autora prema: Državni zavod za statistiku (2023.), Deset godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji

Poljoprivreda je sljedeća stavka ove statističke analize, a pošto je ona nepredvidljiva jer uvelike ovisi o prirodnim pojavama i ciklusima što dovodi do oscilacije rezultata u obzir će se uzeti 2013. godina kao godina pristupanja i 2022. godina kao deseta godina članstva. U tih 10 godina u sektoru biljne proizvodnje kulture poput pšenice i kukuruza bilježe pad od 5,14% i 12,4%, a kulture poput soje, uljane repice i suncokreta bilježe porast proizvodnje od 74,97%, 21,42% te 17,04%. U tom razdoblju također istraživanje pokazuje smanjenje poljoprivredne površine sa 1,6 milijuna hektara na 1,4 milijun hektara. Druga najvažnija grana poljoprivrede je stočna

proizvodnja koja bilježi pad muznih krava i kravljeg mlijeka za 52,96% i 35,71%, broj svinja je pao za 14,96%, dok je broj ovaca porastao za 3,7% kao i broj kokošnjih jaja za 10,02% iako je broj kokoši pao za 35%. Pad se uočava i u broju goveda za 4,65%, a rast u broju peradi za 17,3%. Ovisnost Republike Hrvatske o turističkoj sezoni nezavidan je položaj u kojemu se zemlja nalazi jer ona spašava i puni hrvatski proračun već desetljećima unazad. U desetljeću koje je predmet istraživanja Republika Hrvatska zabilježila je rekordan dolazak turista 2019. uz stalni rast od 2013., a naravno koronakriza 2020. godine očekivano je prekinula rast i otežala povratak do rekordnog stanja koje se još nije dostiglo. Noćenja turista je ono u čemu se Republika Hrvatska uspjela vratiti na približnu razinu iz rekordne 2019. godine unatoč koronakrizi 2020. godine. Ono čime se Republika Hrvatska može pohvaliti je kontinuirano otvaranje novih poslovnih objekata od 20-ak do 30-ak i više tisuća svake godine u promatranom desetljeću, ali na kraju krajeva kada se podvuče crta BDP je najopipljiviji faktor ekonomske aktivnosti neke zemlje. Republika Hrvatska ušla je u Europsku uniju s negativnom realnom stopom BDP-a kojeg je imala prve dvije godine nakon kojih je uslijedio rast i očekivani pad 2020. godine zbog već spomenute koronakrize, ali rast 2021. godine koji je bio očekivan premašio je sva očekivanja u svome obujmu od 13,1% nakon kojeg je splasnuo ali i dalje ostao u rastu. Dug države je jedna bitna stvar koja se uspoređuje s BDP-om, a Republika Hrvatska je svoj smanjila sa 80,1% BDP-a 2013. godine na 68,4% 2022. godina s time da je zbog koronakrize 2020. godine dug išao do čak 87% BDP-a.

3.1. Iskorištavanje EU fondova

Fondovi EU-a financijski su instrumenti koje je EU osmislio da bi postigao ciljeve istaknute u svojim ključnim javnim politikama. Riječ je o posebno i detaljno smišljenim financijskim instrumentima za koje su sredstva osigurana u proračunu EU-a za višegodišnju financijsku perspektivu (Vela, 2015., str.11.). Europski strukturni i investicijski fondovi su namijenjeni za ulaganje u rast i teritorijalnu suradnju regija, a oni su (ESI fondovi 2021. – 2027.):

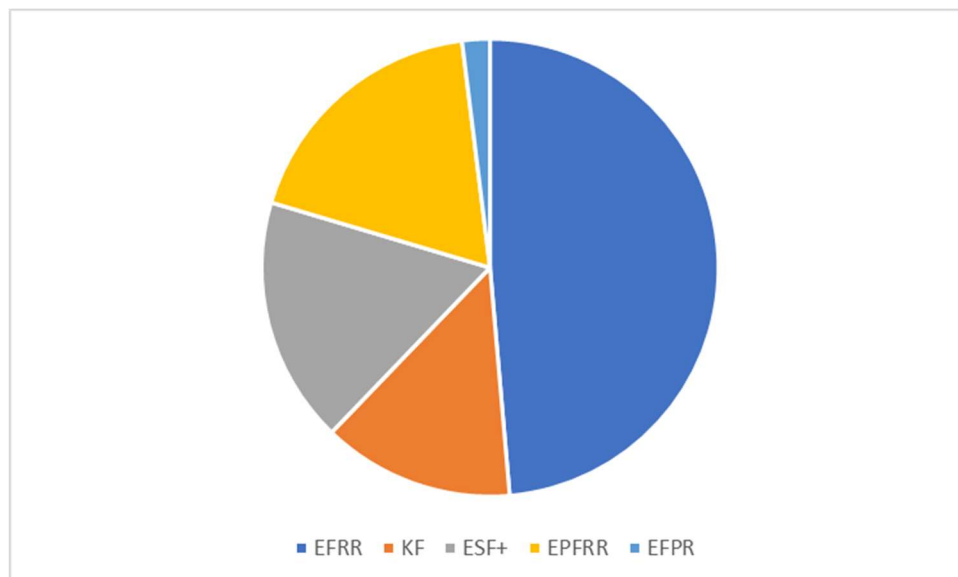
1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) – poticanje ekonomske i socijalne kohezije država članica Europske unije.
2. Kohezijski fond (KF) – održiva gospodarska konkurentnost, digitalnu tranziciju i ciljeve Europskog zelenog sporazuma.

3. Europski socijalni fond+ (ESF+) – provedba europskog stupa socijalnih prava.
4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) – osnaživanje europske politike ruralnog razvoja i poljoprivrednog te prehrambenog sektora.
5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) – provedba Zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i provedba Integrirane pomorske politike (IPP).

Izvor: Pilipović, J. (2021). i Karlo Ressler (2024.), EU Fondovi

Republika Hrvatska je ulaskom Europsku uniju postala korisnica sredstava iz europskih fondova. U prošlom financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine Republika Hrvatska je na raspolaganju iz Europskih strukturnih i investicijskih fondovima imala 10,7 milijardi eura, a za trenutno sedmogodišnje financijsko razdoblje od 2021. do 2027. godine Republici Hrvatskoj na raspolaganju iznos viši od 25 milijardi eura. Sredstva koja se dana na raspolaganje Republici Hrvatskoj su raspoređena na više od 14 milijardi eura iz Višegodišnjeg financijskog okvira te na oko 11 milijardi eura iz EU sljedeće generacije koji se pokazao potrebnim i time kreiranim u vrijeme korona krize (Europski strukturni i investicijski fondovi, EU fondovi 2021.-2027.).

Graf 3. Alokacija dodijeljenih sredstava ESI fondova Republici Hrvatskoj 2021. - 2027.

Izvor: Izrada autora prema Karlo Ressler (2024.), EU Fondovi

Iz prikazanog može se iščitati količina sredstava koja su stavljena na raspolaganje Republici Hrvatskoj u trenutnom sedmogodišnjem razdoblju. Raspodjelom prikazanih sredstava na pet ESI fondova brojke su sljedeće: EFRR 5,54 mlrd. eura, KF 1,546 mlrd. eura, ESF+ 1,982 mlrd. eura, EPFRR 2,1 mlrd. eura te fond s najmanje alociranih sredstava kao i u prošlom sedmogodišnjem razdoblju je EFPR s 0,224 mlrd. eura. Ostatak raspoloživih EU sredstava se nalazi u drugim fondovima kojima Europska unija upravlja poput Fonda za pravednu tranziciju, Fonda za azil i migracije, Fonda za unutarnju sigurnost, i tako dalje.

Tablica 1. Iznosi uplaćeni iz europskog proračuna u proračun RH od pristupanja Europskoj uniji

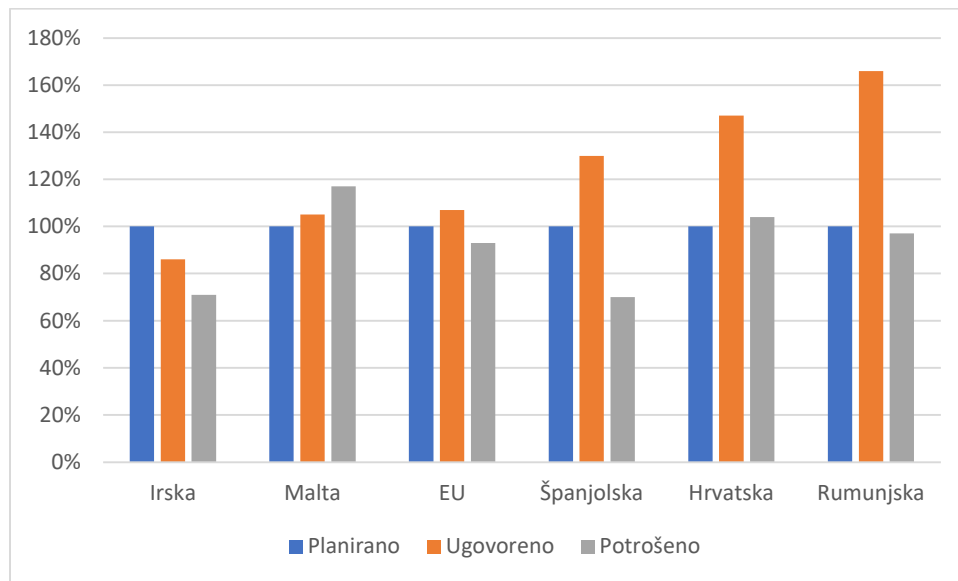
Izvor	Uplaćen iznos (EUR)
ESIF 2021. - 2027.	132.105.980,17
ESIF 2014. - 2020.	7.614.494.185,53
ESI 2007. - 2013.	852.961.058,62
Izravna plaćanja	2.260.723.787,43
NPOO	2.218.406.049,00
Ostali izvori	1.563.008.086,83
UKUPNO	14.641.699.147,58

Izvor: Izrada autora prema Vladi Republike Hrvatske (2023.), Izvješće o korištenju Europskih strukturnih i investicijskih fondova i pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2023.

Što se tiče ukupnih sredstava fondova Europske unije koje je Republika Hrvatska povukla od svoga pristupanja Vlada Republike Hrvatske je izašla s podacima kako je zaključno s 31. prosincem 2022. godine u proračun Republike Hrvatske iz Europske unije uplaćeno 14.641.699.147,58 eura. Na 305. sjednici Vlade 9. svibnja 2024., predsjednik Vlade Andrej Plenković povodom Dana Europe osvrnuo se na nepunih 11 godine punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji. "Korištenjem zajedničkog europskog proračuna nastojali smo, ne samo uplatama u taj proračun, nego i apsorpcijom sredstava, pridonijeti ekonomskom razvoju Hrvatske i realiziranju brojnih infrastrukturnih projekata", kazao je

premijer Plenković podsjetivši da je do sada Hrvatska povukla preko 20 milijardi eura iz europskog proračuna, a u odnosu na uplate u proračun u plusu je 14,6 milijardi eura (Vlada Republike Hrvatske).

Graf 4. Implementacija EU sredstava perioda 2014. -2020. po odabranim zemljama do 31.12.2023.

Izvor: Izrada autora prema European Commission (2024.) - 2014-2020 Cohesion Policy Overview

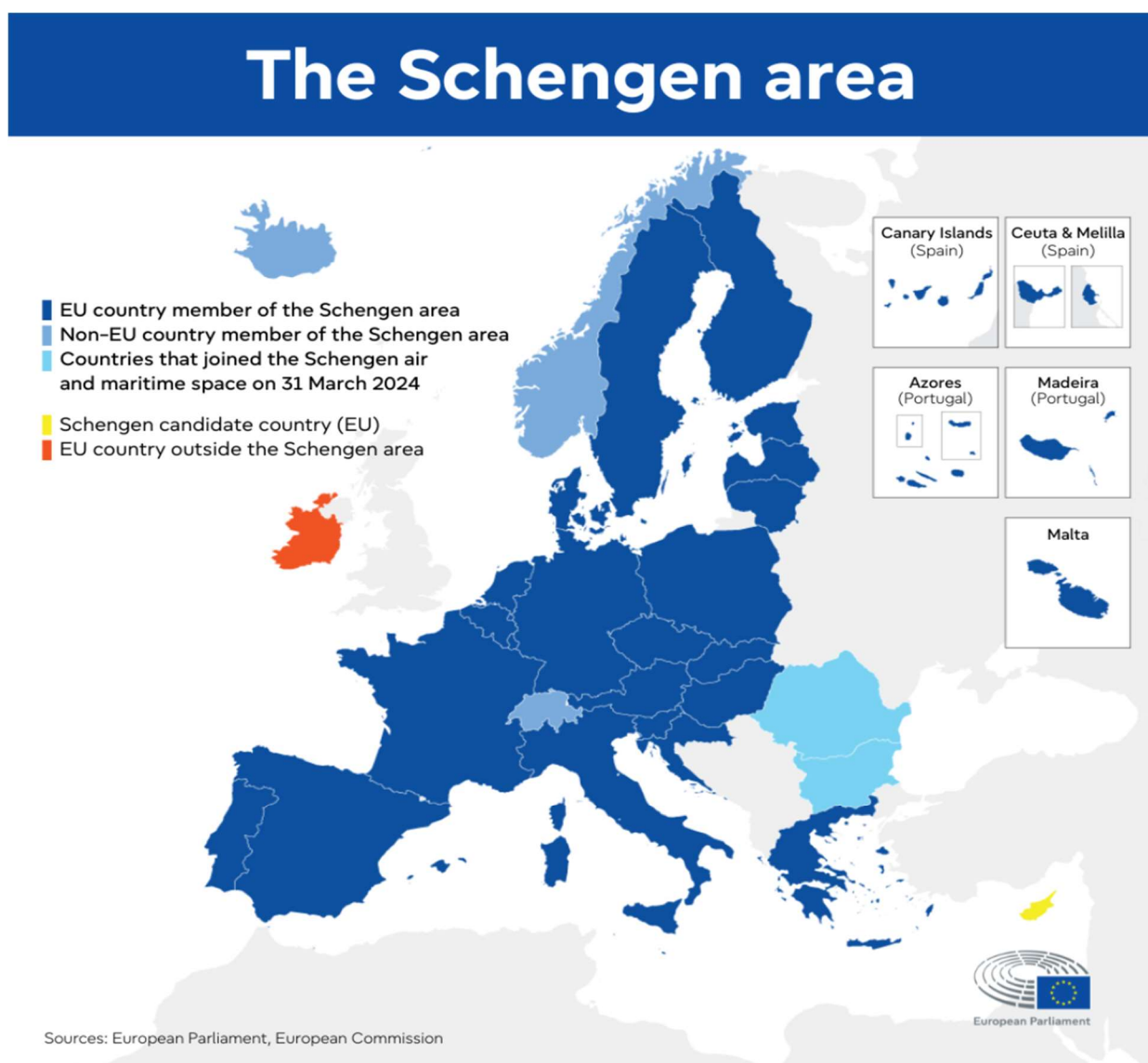
Uzimajući u obzir da je vrijednost planiranih sredstava 100% na Grafu 4. može se uočiti da je Republika Hrvatska ugovorila 147%, a potrošenih odnosno uložених sredstava također ima više od planiranih i to za 4%. Pomoću Grafa 8. može se usporediti implementacija sredstava Republike Hrvatske s ostalim zemljama Europske unije i njenim prosjekom. Prosjek Europske unije po ugovorenosti sredstava iznosi 107%. Republika Hrvatska s ugovorenosti od 147% nalazi se iznad prosjeka Europske unije, a iznad nje su samo Rumunjska, Grčka i Slovenija. Zemlje s ispodprosječnom ugovorenosti su Malta, Švedska i Irska kao najmanja s 86% ugovorenosti. Upravo Malta s 117% potrošenih sredstava zauzima prvo mjesto zajedno sa Slovenijom i Nizozemskom na drugom i treće sa 116% i 155% , dok Španjolska s 70% te već spomenuta Irska sa 71% uz Italiju sa 79% čine začelje liste. Republika Hrvatska se nalazi iznad prosjeka potrošenih sredstava sa 104% dok prosjek iznosi 93%. Uzevši u obzor ove podatke iz prošlog sedmogodišnjeg razdoblja da se zaključiti kako Republika Hrvatska iskorištava

iznadprosječno fondove Europske unije te je sada bitno u tekućem razdoblju sa stečenim znanjem i rutinom ugovaranja i trošenja sredstava ugovarati kvalitetne projekte koji će poticati daljnji rast i razvoj same zemlje.

3.2. Ulazak u Eurozonu i Schengen

Cilj Republike Hrvatske od samog začeca demokracije i višestranačja 1990. godine bila je europska integracija. Ulazak u NATO 2009. godine bila je prva stepenica integracije u „Zapadni svijet“, a ulazak u Europsku uniju 2013. godine prva isključivo europska stepenica. Premijer Andrej Plenković u razgovoru za Le Monde 2022. godine navodi sljedeće: „Kad sam 2016. godine postao premijer, preostajali su nam još Schengen i eurozona. Napravili smo velik i sveobuhvatan posao, ispunili 281 kriterij koji su preduvjet za ulazak u Schengenski prostor. Za euro, trebalo je poduzeti vrlo široke reforme koje su obuhvaćale upravljanje javnim tvrtkama, suzbijanje pranja novca ili makroekonomske kriterije... Ovaj istodobni ulazak u Schengenski prostor i eurozonu doista je uspjeh.“ Uspjeh koji je pošao samo Republici Hrvatskoj za rukom, uspjeh da istovremeno uđe u eurozonu i Schengen te produbi svoju europsku integraciju. Od 50 europskih zemalja koje su punopravne i priznate članice Ujedinjenih naroda samo 15 ima članstvo u sve četiri spomenute međunarodne integracije među kojima je i Republika Hrvatska. Kako navodi premijer Andrej Plenković: „Jedino što nam još preostaje je postati članica OECD-a (Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj), što bio bi šlag na torti...“

Slika 8. Zemlje članice Schengenskog područja

Izvor: autor preuzeo gotovo grafičko rješenje iz: European Parliament (2024.) - Schengen: enlargement of Europe's border-free area

Ulazak u Schengen poput eura nagovještava još rekordnije ljetne sezone, ali se Schengen ne smije uzeti zdravo za gotovo jer granice više ne postoje na jednoj strani, a na drugoj se kontrola postrožava jer i najmanji propust može ozbiljno naštetiti građaninu Schengenskog prostora. Stoga kako je predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen na granici Hrvatske i Slovenije prilikom proširenja eurozone poručila: „Schengen je stvar predanosti i međusobnog povjerenja. U Schengenu se oslanjamo jedni na druge. A mi znamo da vama možemo vjerovati i osloniti se na vas.” Postavlja se pitanje koji su uistinu benefiti eura i Schengena osim lakšeg

putovanja i plaćanja u ostatku Europe. Uvođenje eura će povećati konkurentnost i transparentnost te ubrzati odvijanja na tržištu. Stopa inflacije više neće biti bitka Hrvatske narodne banke nego cijele Europske centralne banke što će donijeti dodatnu stabilnost. Euro je druga najvažnija valuta svijeta, a u zadnje vrijeme vrijedi više i od američkog dolara. Neka od prepreka s kojima se Hrvatska može susresti odnosno eurozona i Europska unija kao sama je neočekivana ekonomska kriza neke članice koja više neće moći samostalno prilagođavati svoje monetarne politike zbog zajedničke valute. Fiskalna unija se predlaže i debatira kao moguće rješenje za slučajeve poput Grčke, Irske ili Portugala koji su se suočavali s bankrotom, ali različita razvijenost regija predstavlja prepreke u smislu deficita državnog budžeta. Schengensko područje jedno je od glavnih postignuća europskog projekta. Proglašeno je 1985. kao međuvladin projekt pet država članica EU-a – Francuska, Njemačka, Belgija, Nizozemska i Luksemburg, a nakon postupnih proširenja postalo je najveće područje slobodnog putovanja u svijetu (Europska komisija). Kao ni euro prije njegovog uvođenja kao službene valute ni Schengen nije bio u potpunosti nova pojava tek 2023. godine.

Republika Hrvatska je ulaskom u Europsku uniju 2013. primjenjivala dijelove Schengenske pravne stečevine poput Schengenskog informacijskog sustava i policijske suradnje, a ulaskom 2023. primjenjuje u potpunosti pravnu stečevinu Schengenskog područja kao što su ukidanje kontrola na unutarnjim granicama s drugim schengenskim zemljama i dr. Kako je predsjednica Europske komisije napomenula u Schengenu ovisimo jedni o drugima što znači da određeni standardi postoje te se vrši evaluacija nakon prve pune godine primjenjivanja Schengenskog prostora u nekoj zemlji sukladno s Uredbom o evaluaciji i praćenju schengenske pravne stečevine. Evaluacija se provodi kako bi se poboljšao mehanizam poštovanja temeljnih prava u okviru schengenske pravne stečevine (Europska komisija). Građani zemalja izvan Schengenskog prostora također imaju benefite bilo da su članovi Europske unije te nakon ulaska mogu se slobodno kretati ili bilo da su građani zemlje koja nije članica Europske unije u kojem slučaju mogu zatražiti vizu za slobodno kretanje Schengenskim područjem. Naravno postoje izuzetci poput Norveške, Islanda, Lihtenštajna i Švicarske koje se ne nalaze u Europskoj uniji, ali su okružene njome i Schengenskim prostorom te su potom i primljene u njega. Djelomičnu implementaciju Schengena prakticiraju Andora, Monako, San Marino i Vatikan, a sljedeće dvije članice Europske unije koje su se trebale priključiti kada i Republika Hrvatska Schengenskom području su Rumunjska i Bugarska koje postupno ulaze u isti. Izazovi koje Schengen svakodnevno testiraju su migracijska i granična kontrola koja se pokazala kao slaba

točka tijekom migrantske krize 2015. i 2016. godine koja je prisila Schengen na ponovno privremeno vraćanje granica i otkrila probleme u određenim mehanizmima u slučaju masovnih migracija. Republika Hrvatske kao vanjska granica Schengen poput Italije i Grčke suočava se s izrazitim pritiskom branjenja i čuvanja vanjskih granica kako Schengena tako i Europske unije. Unatoč brojnim i izuzetno važnim i riskantnim izazovima i problemima s kojima se suočavaju i eurozona i Schengen oni su temeljni alati Europske unije ka jačoj i intenzivnijoj suradnji i integraciji svojih članica. Hrvatsko članstvo u Schengenu i eurozoni tek je napunilo prvu godinu stoga je još prerano dolaziti do zaključaka o uspješnosti ili okarakteriziranja odluke o ulasku kao loše ili dobre. Ono što je sigurno je to da Republika Hrvatska ustraje u europskoj integraciji te su ovi ulasci odnosno produbljivanje europske integracije bili neupitni potezi.

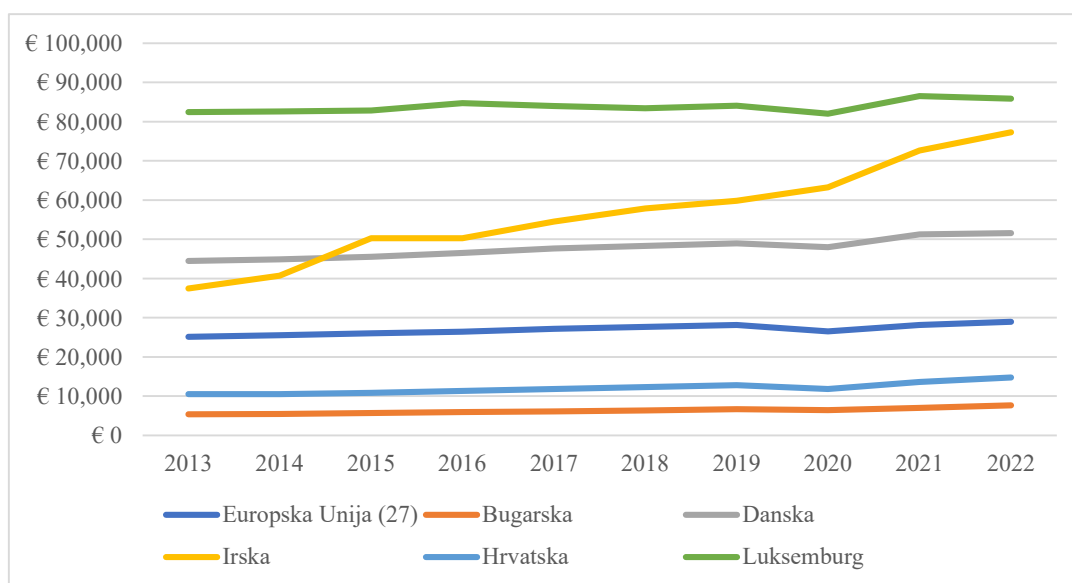
4. ANALIZA EKONOMSKIH NEJEDNAKOSTI UNUTAR EU27

Postojanje nejednakosti u regionalnom razvoju dovelo je do toga da EU mora ulagati u manje razvijena područja, odnosno osmišljavati različite programe za podršku rastu u tim područjima. Zbog heterogenosti europskih lokalnih institucija i sve većeg fokusa politika EU-a na regionalnu razinu, regionalni opseg je posebno relevantan (Agostino, 2020.). No, unatoč širokom rasponu ulaganja i izdvajanja sredstava za gospodarski i društveni razvoj, Europska unija još uvijek karakteriziraju velike ekonomske razlike koje je pogoršala svjetska financijska kriza (Jovančević, 2015). Kohezijska politika nije jednostavan mehanizam redistribucije između zemalja i regija. Prvenstveno mu je svrha usmjeriti financijske potpore prema ostvarenju cilja regionalnog razvoja. Postoji ideja u kojoj se regionalizam može smatrati stapanjem različitih kultura i spajanjem nacionalnih ekonomija u jednu. Proces ima za cilj eliminirati ekonomsku diskriminaciju između partnera u bloku ekonomske integracije (Laermans, 2007.). Danas je kohezijska politika drugi najveći proračunski izdatak Europske unije, a odgovornost za regionalnu politiku u državama koje primaju potporu je podijeljena.

4.1. Pregled ekonomskih nejednakosti među članicama EU-a

Ekonomska nejednakost unutar Europske unija (EU27) odnosi se na razlike u bogatstvu, generiranju prihoda i ekonomskih učinkovitosti 27 zemalja članica. Nejednakosti predstavljaju problem Europskoj uniji protiv koje se bori svojim temeljnim vrijednostima. Problemi poput socijalne kohezije, političke i ekonomske stabilnosti te efektivnosti politika Europske unije u ovo vrijeme globalne političke i ekonomske krize dovode do sve glasnijeg euroskepticizma određenog broja članica. Pregled ekonomskih nejednakosti 27 zemalja članica Europske unije prikazat će se kroz realni BDP po stanovniku, stopi nezaposlenosti i produktivnosti u razdoblju od 2013. do 2022. godine.

Graf 5. Realni BDP po stanovniku određenih zemalja Europske unije i njen prosjek

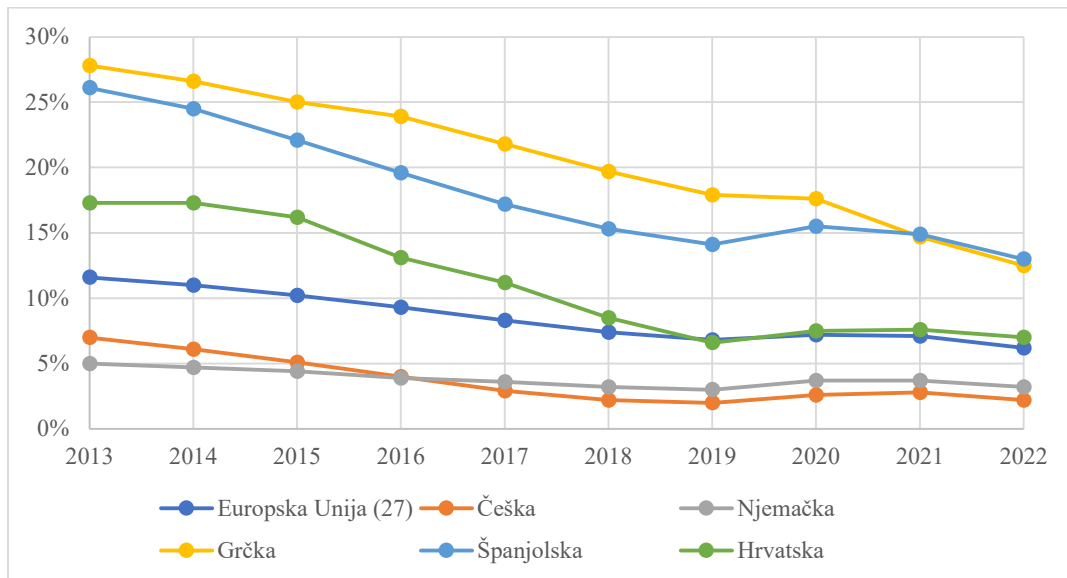

Izvor: Izrada autora prema Eurostat - Real GDP per capita (2024)

Kroz analizu realnog BDP-a po stanovniku može se zaključiti da se Europska unija sastoji od različitih razina ekonomske razvijenosti njenih članica te države poput Luksemburga i od početka 2020.-ih Irske se slobodno mogu izuzeti kao statistička pogreška zbog prevelike razlike u odnosu na ostale. Uspoređujući zemlju s najmanjim realnim BDP-om po stanovniku Bugarsku koja generira 5.390 eura po stanovniku s 44.540 eura kojih generira Danska kao zemlja s drugim najvećim realnim BDP-om po stanovniku može se uočiti razlika od 39.150 eura. Stavljajući u kontekst Luksemburg kao zemlju s najvećim realnim BDP-om po stanovniku s 77.300 eura može se zaključiti koliko su zapravo velike razlike ne samo između prvog i zadnjeg nego prvog i drugog. Analizirajući stanje realnog BDP-a po stanovniku u 2022. godini istraživanje pokazuje da je Bugarska i dalje na začelju s 7.680 eura, a izuzimajući Luksemburg s velikih 85.850 eura drugo mjesto je zauzela Irska s 77.010 eura koja se također kao i Luksemburg udaljila od ostatka Unije. U odnosu na 2013. godinu kada je razlika između Bugarske i Danske bila 39.150 eura u 2022. godini razlika između Bugarske i Irske iznosi 69.620 eura što je povećanje od 56,23% i definitivno ne donosi u prilog konstantnim naporima Europske unije da smanji jaz između svojih članica. Sa Grafom 5. može se zaključiti da je prosječni realni BDP po stanovniku Europske unije narastao i to sa 25.120 eura po stanovniku do 29.030 eura što ukazuje da je prosječnom stanovniku Europske unije bolje nego prije 10 godina. Ono što prati približno tih 3.910 eura povećanja prosječnog realnog BDP-a po stanovniku Europske unije je realni BDP

po stanovniku Republike Hrvatske koji je 2013. iznosio 10.500 eura, a 2022. godine 14.750 eura što je povećanje od 4.250 eura po stanovniku.

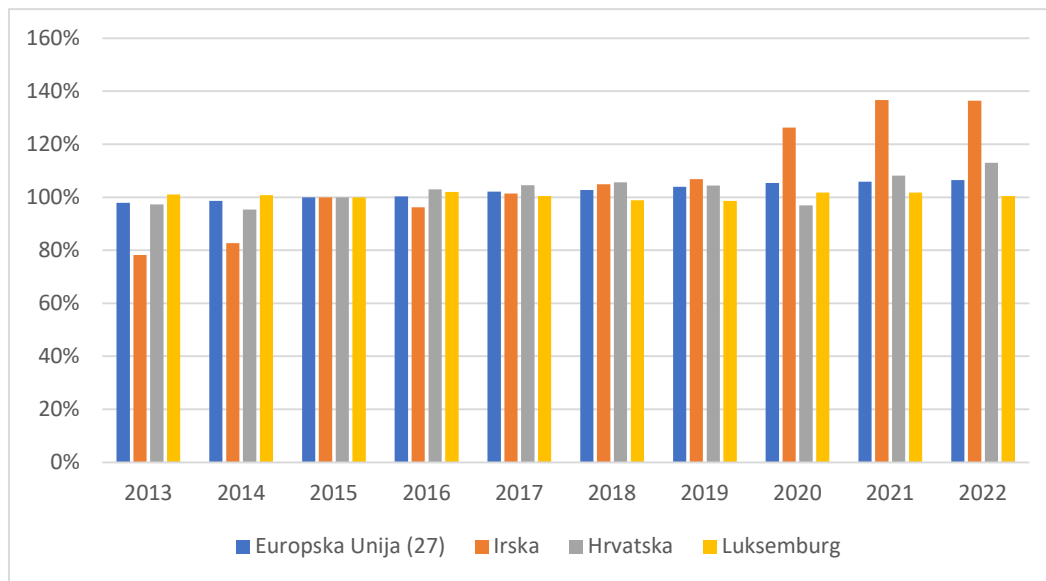
Graf 6. Stopa nezaposlenosti radno sposobnog stanovništva od 15. do 74. godine određenih zemalja Europske unije i njen prosjek

Izvor: Izrada autora prema Eurostat - Unemployment rate - annual data (2024)

Graf 6. prikazuje sljedeću ekonomsku stavku uspoređivanja zemalja Europske unije. Na razini Europske unije 2013. godine 11,6% populacije koja je radno sposobna u dobi od 15. do 74. godine bilo je nezaposleno s najvećom stopom od 27,8% u Grčkoj i najmanjom u Njemačkoj od 5%. Stopa nezaposlenosti 2022. godine na razini Europske unije iznosi 6,2% što ukazuje na pad nezaposlenosti u proteklom desetljeću za 5,4%. S padom nezaposlenosti na razini Europske unije očekivano je da će se i najveća stopa nezaposlenosti smanjiti u odnosu na 10 godina prije koja iznosi 13% u Španjolskoj dok najmanja se nalazi u Češkoj od 2,2%. Već spomenut pad nezaposlenosti od 10,3% u Republici Hrvatskoj u proteklom desetljeću članstva u Europskoj uniji također prati i nadmašuje kretnje prosjeka Unije kao i realna stopa BDP-a po stanovniku.

Graf 7. Produktivnost po satu rada određenih zemalja Europske unije i njen prosjek

Izvor: Izrada autora prema Eurostat - Labour productivity per hour worked - annual data (2024)

Ključna odredba ekonomske performanse neke zemlje je produktivnost radnika koja se razlikuje u tome da je najčešće veća u razvijenijim zemljama od onih slabije razvijenih. Produktivnost je također faktor koji može pretvoriti neku zemlju poput Irske iz nerazvijene u razvijenu što podupire nagli porast realnog BDP-a po stanovniku i smanjenja nezaposlenosti. Europska unija je u prosjeku u odnosu na 2013., uzimajući 2015. godinu kao temeljnu, sa 2022. godini produktivnija za 11,58%, a taj porast opet kao i u prethodna dva parametra analize ekonomske nejednakosti Europske unije Republika Hrvatska prati i premašuje sa 15,72% porasta produktivnosti radnika po satu. Najveći skok produktivnosti je imala već spomenuta Irska sa 58,26% u posljednjem desetljeću dok je jedini pad zabilježio Luksemburg koji je obilježen kao izuzetak u prethodnom parametru analize s 0,63% pada produktivnosti po satu. Valja napomenuti kako su 2013. najveću produktivnost i rast iste bilježile zapadnoeuropske države poput Njemačke, Portugala i Italije dok 2022. godine najveći porast produktivnosti bilježe zemlje Istočne Europe poput Poljske, Latvije, Rumunjske i Bugarske što pokazuje napore u smanjenu razlika napomenutih zemalja u odnosu na svoje zapadne suradnike i ravnopravne članove Europske unije.

4.2. Utjecaj ekonomskih nejednakosti na moto „ujedinjeni u različitosti“

Ekonomska nejednakost potkopava osjećaj zajedništva zemalja članica Europske unije što dovodi do različitih mišljenja javnosti. Građani razvijenih zemalja članica tvrdit će da su oni u nerazvijenima previše ovisni o fondovima i potpori Europske unije. S druge strane građani nerazvijenih zemalja će imati osjećaj da benefiti Europske unije nisu jednako raspoređeni te da su oni zakinuti. Kako je već navedeno ekonomske nejednakosti bude euroskepticizam i populizam koji je plodna zemlja za sijanje teze da Europska unija pogoduje bogatima na štetu običnoga građanina čime se potkopava povjerenje i moto Europske unije. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju i otvaranjem granica mnogi su otišli potražiti bolji život u razvijenijim regijama i zemljama Unije zbog loše ekonomske situacije u ovom slučaju Republike Hrvatske. Time možemo zaključiti da ekonomske nejednakosti dovode do migracija unutar Unije koje mogu donijeti napredak zemlji koja je odredište migracije, ali također može prouzročiti socijalne tenzije u slučaju neuspjele integracije migranata u društvo. Ekonomska nejednakost i unutarnje migracije prouzročile su i odljeva mozgova nerazvijenijih zemalja što dodatno u dugoročnom smislu produbljuje razlike zbog nedostatka vrijednih i akademski obrazovanih članova društva. Sve navedeno i još mnogo toga šteti vjerodostojnosti mota i same Europske unije koja svojom kohezijskom politikom pokušava osnažiti osjećaj jedinstva među građanima i zemljama članicama. Različiti stupanj integracije zemalja članica također kreira i produbljuje ekonomske razlike jer nisu sve članice u Schengenu i eurozoni što narušava jedinstvo, ali tu postoje jasna pravila i uvjeti koji nisu nemogući za ostvariti kako bi se one koje već nisu dublje integrirale.

Kohezijske politike stvorene za suzbijanje razlika katkad su krivo korištene ili neiskorištene. Bröcker (2020) navodi da kohezijska politika i transferi sredstava su u prosjeku bili učinkoviti u ostvarivanju ekonomskog rasta u regijama primateljima, ali također navodi da se sustav im svoje mane. On tvrdi da je dodjela resursa nekompetentnim vladama i ispodprosječno obrazovanom radnom snagom trošenje resursa. Rješenje koje nudi je da se ti resursi preusmjere na obrazovanje radne snage i podizanje kvalitete vodećih ljudi države za uspješniju primjenu budućih potpora Europske unije. Kohezijska politika u trenutnom obliku luči zadovoljavajuće rezultate te snažnijom usredotočenošću na slabije razvijene regije Unije može pomoći u provedbi mota „ujedinjeni u različitosti“. Kulturna kohezija bitna je koliko i ekonomska za očuvanje mira i stabilan rast. Promovirajući zajedničke europske vrijednosti i prekograničnu

suradnju Europska unija može osnažiti svoje socijalne i kulturne temelje koji su također i temelji za snažniji ekonomski napredak Unije i smanjenje ekonomskih nejednakosti između ravnopravnih članica Europske unije. Moto „ujedinjeni u različitosti“ je nit vodilja u upravljanju Europskom unijom koja je, ako se na trenutak izgubi smjer, točka iz koje se ponovno kreće.

4.3. Ekonomske nejednakosti u Hrvatskoj

Republika Hrvatska kao najmlađa članica za očekivati je da nije imala dovoljno vremena za ostvarenje svojih ciljeva u razvoju svojih regija na zadovoljavajuće približno istu ekonomsku razvijenost. Zagreb kao glavni grad sa svojom okolicom je ekonomski i demografski centar Republike Hrvatske. Zagreb i sjeverozapadna Hrvatska imaju veći prihod, bolju infrastrukturu, razvijenu industriju, financije i tehnologiju zbog svojeg značaja kao središta Republike Hrvatske te kao točke spajanja Središnje Europe i Jadranskog mora. Istok Republike Hrvatske koji uglavnom pripada regiji Slavonije te mikroregijama Baranji i Srijemu i dalje nosi ožiljke stare 30-ak godina nanesene agresijom na Republiku Hrvatsku tijekom Domovinskog rata. Zbog svoje uloge u ratu Istok Hrvatske suočavao se sa velikom nezaposlenošću, odljevanjem populacije i propadanjem industrije. Sezonski turizam koji zatvara proračun Republike Hrvatske najviše se generira u Dalmaciji i Jadranskoj obali koja infrastrukturno i socioekonomski zaostaje za najrazvijenijim dijelovima Republike Hrvatske zbog svoje izrazite ovisnosti o sezonskom turizmu nakon kojega ponovno pada u drugi plan. Opće je poznato da se u Hrvatskoj već desetljećima odvija priljev stanovništva iz ruralnih dijelova u urbane gradove zbog većih mogućnosti zapošljavanja, kvalitetnije edukacije i zdravstva. Hrvatska se suočava s negativnom demografskom slikom zbog starenja stanovništva što dovodi do manjka radne snage koja sve teže uzdržava trenutni oblik mirovinskog fonda koji Republika Hrvatska gaji.

Ulaskom u Europsku uniju otvorila se i europska blagajna odnosno fondovi koji kao što smo već vidjeli imaju velikog utjecaja na razvoj kako Hrvatske tako i regija u njoj. Kako bi se smanjile nejednakosti regija unutar Hrvatske Vlada uz pomoć Europske unije se mora usredotočiti na ulaganje u slabije razvijena područja kao i Unija sa svojom kohezijskom

politikom. Slavonija kao poljoprivredna regija može uvelike napredovati potporom fondova za poljoprivredu, a ne smanjivati poljoprivredna zemljišta kao što je učinjeno u proteklih 10 godina. Osijek kao centar Slavonije i Istoka Hrvatske kao i Osječko-baranjska županija pokazale su se kao dobar primjer povlačenja fondova Europske unije jer upravo je Osijek kao centar poljoprivredne regije svojim progresivnim ulaganjima privukao i potaknuo razvoj drugih industrija poput informatike i tehnologije. U trenutnom sazivu Sabora i Vlade kreiralo se Ministarstvo demografije i useljeništva s ciljem zaustavljanja odljeva stanovništva i njegovog vraćanja u Hrvatsku. Iako nije za očekivati da će se dogoditi značajne promjene u četiri godine mandata Vlade Republike Hrvatske potrebno je donijeti konkretnu dugoročnu demografsku politiku kako bi nadomjestila radnu snagu čime bi povećala svoju produktivnost i ubrzala svoj daljnji razvoj. NUTS 2 kvalifikacija regija do 2016. godine dijelila je Hrvatsku na dvije regije Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku što ne prikazuje pravo stanje zbog razlika dijelova Kontinentalne Hrvatske poput Zagreba i Slavonije. Kako bi se dobili točniji podatci Kontinentalna regija se dijeli na Grad Zagreb, Sjevernu Hrvatsku i Panonsku Hrvatsku 2016. godine.

Tablica 2. Godišnji kućni prihodi NUTS 2 regija Republike Hrvatske u eurima

	2013.	2021.
Prosjek Hrvatske	6.100	8.700
Panonska Hrvatska	4.800	6.800
Jadranska Hrvatska	5.800	8.200
Grad Zagreb	9.000	12.400
Sjeverna Hrvatska	5.700	8.700

Izvor: Izrada autora prema Eurostat - Income of households by NUTS 2 regions (2024)

Oduzimanjem posljednje godine sa pristupačnim podacima sa 2013. prosjek Hrvatske i njenih regija bilježi rast prihoda kućanstva. Problem na koji se nailazi unatoč rastu je neravnomjeran raspored rasta s ciljem smanjenja razlika jer najviše rastu Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska koje i jesu najrazvijenije regije Hrvatske što produbljuje razlike. Stopa nezaposlenosti se nedvojbeno

smanjila od ulaska u Europsku uniju stoga je slijedeće pitanje je li se ravnomjerno spustila u svim regijama Hrvatske?

Tablica 3. Stope nezaposlenosti NUTS 2 regija Hrvatske za populaciju od 15 godina i više

	2016.	2023.
Panonska Hrvatska	17,2%	10,1%
Jadranska Hrvatska	14,2%	5,9%
Grad Zagreb	9,6%	3,8%
Sjeverna Hrvatska	9,8%	4,4%

Izvor: Izrada autora prema Eurostat - Unemployment rate by NUTS 2 regions (2024)

Iz tablice 3. da se iščitati kako je u razdoblju od stvaranja trenutnih NUTS 2 regija do 2023. godine stopa nezaposlenosti drastično smanjila. Razlika između Panonske Hrvatske i Grada Zagreba kao regije s najvišom odnosno najnižom stopom nezaposlenosti 2016. iznosi 7,6% dok se 2023. godine razlika smanjila za 1,3% što je u odnosu na prihoda kućanstva pomak ka ravnomjernom regionalnom razvoju. Bruto dodana vrijednost (BDV) je indikator ekonomske aktivnosti pojedine regije ili države te se koristi u izračunavanju BDP-a. BDV predstavlja monetarnu vrijednost proizvoda i usluga proizvedenih u određenom razdoblju unutar regije ili države.

Tablica 4. BDV NUTS 2 regija Hrvatske (uvjet: 2015. godine = 100)

	2013.	2022.
Panonska Hrvatska	100,9	122,1
Jadranska Hrvatska	97,1	123,4
Grad Zagreb	96,8	126,4
Sjeverna Hrvatska	98,6	135,1

Izvor: Izrada autora prema Eurostat - Gross domestic product (GDP) and Gross value added (GVA) in volume by NUTS 2 regions (2024.)

Porastom BDP-a od ulaska u Europsku uniju sukladno tome rastao je i BDV koji bilježi također kao i prihod kućanstava neravnomjeran rast koji se može iščitati iz tablice. U ovom slučaju nije Grad Zagreb koji se odvaja u rastu od ostatka Hrvatske nego Sjeverna Hrvatska što ukazuje na opet sve dublje razlike. Pogledom na ova tri faktora zaključujemo kako Hrvatska raste od pristupa Europskoj uniji, ali problem koji nije samo prisutan u Hrvatskoj nego i u ostatku Hrvatskoj sličnih članica Europske unije je taj da brže rastu već razvijene regije i sve više povećavaju jaz u odnosu na slabije razvijene dijelove države. Jovančević (2015.) navodi da isplate iz Kohezijskog fonda smanjuju nejednakosti među zemljama, ali u isto vrijeme nisu uspjele smanjiti regionalne nejednakosti unutar pojedinačnih zemalja. Također Jovančević ističe kako nekoliko važnih nalaza podupire ovaj zaključak, a to je da nejednakosti među zemljama Europske unije negativno povezana s kohezijskim plaćanjima u razdoblju 2000.-2011., tj. kohezijska plaćanja smanjila su razlike među zemljama, ali nejednakosti između NUTS-2 regija unutar država članica u pozitivnoj su korelaciji s kohezijskim plaćanjima, odnosno, plaćanja povećavaju regionalne nejednakosti.

5. PERSPEKTIVA BUDUĆEG RAZVOJA HRVATSKE U EU

Sredstva za ulaganje iz fondova Europske unije za razdoblje 2021.-2027. nude mnoge mogućnosti za napredak Republike Hrvatske unutar Europske unije, ali i njenih regija. Razvojni sporazumi za Sjevernu Hrvatsku i Slavoniju, Baranju i Srijem potpisani 2021. odnosno 2018. godine znak su organiziranijeg razvoje regija odnosno županija kao njenih sastavnica. Potpisani sporazumi osiguravaju sredstva za provedbu 129 planiranih projekata koji poboljšavaju infrastrukturu regija kao sredstvo za stabilni daljnji rast. Također regije Republike Hrvatske nalaze partnere izvan granica u regijama susjednih država poput suradnje 4 slavonske županije s 5 okruga Srbije u razvoju i jačanju istraživačkih kapaciteta te razvoju kulture i turizma. Suradnja talijanskih i hrvatskih jadranskih administrativnih područja u tekućem razdoblju fokusiran je na održivost u plavoj ekonomiji, turizam i prometa dok suradnja pograničnih dijelova Hrvatske i Mađarske radi na povećanju konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (Drvenkar, 2023.). Valja napomenuti da kao najmlađa članica odnosno „dijete“ Unije imamo i najviše „pažnje“ u vidu fondova, ali ne smijemo zaboraviti da cilj Europske unije je donijeti mir i prosperitet cijeloj Europi. S time u vidu pristupanja novih članica čak i iz neposredne blizine Republike Hrvatske koje su nerazvijenije sve više će se fondova stavljati njima na raspolaganje zbog cilja kohezivne politike. Time ako se u tekućem razdoblju ne maksimizira konzumacija sredstava iz fondova radi jačanja i napredovanja ekonomskih i društvenih aspekata života građana Republike Hrvatske te građenja zdravih temelja za daljnji samostalni napredak bez trenutne prevelike ovisnosti o primljenim sredstvima Hrvatska bi se mogla naći u nezavidnom položaju.

5.1. Izazovi i prilike za daljnji razvoj

Ekonomski rast i konvergencija ostvarivi su pomoću daljnjih ulaganja nikad većih raspoloživih sredstava Europske unije koje je dobila Republika Hrvatska i strukturnih reformi u javnom sektoru, pravosuđu i poslovanju. Castells-Quintana (2015.) dolazi do zaključka da specijalizirane regije u smislu određenih sektora koji prevladavaju poput turizma i građevine u što se ubraja i Hrvatska su u izrazitom riziku od zaostajanja odnosno smanjenja razlika u odnosu na ostatak Europske unije. Turizam kao najvažnija gospodarska grana Republike Hrvatske će neupitno to i dalje biti, ali težnja ka diverzifikaciji u pogledu tehnologije, održivog razvoje i

poljoprivrednog sektora koji nije u potpunosti iskorišten i drugih industrija treba biti cilj za daljnji razvoj Hrvatske. U uvodu perspektiva budućeg razvoja Hrvatske u Europskoj uniji spomenuo se organiziraniji regionalni razvoj na kojemu se isplati intenzivnije raditi kako bi se smanjila razlika među hrvatskim regijama. Republika Hrvatska kao u potpunosti integrirana članica Europske unije s jedino još OECD-om kao željenim članstvom zagovornik je susjedne Bosne i Hercegovine u pristupanju Europskoj uniji. Republika Hrvatska kao strateški važna članica za područje Zapadnog Balkana ima ulogu širenja i promicanja europskih vrijednosti te stabilnosti u svome susjedstvu. Kao zemlja s jednom od najljepših obala Mediterana Hrvatska u budućem razdoblju s međunarodnom suradnjom u vidu Italije treba imati u vidu ravnotežu između očuvanja morskog ekosustava s ribolovom i turizmom. Zbog demografske situacije Hrvatska je već u vidu promicanja tih tema kao ključnih za držanje koraka s Europskom unijom osnovala Ministarstvo demografije i useljeništva koje se mora pobrinuti zajedno s cijelom Vladom za poboljšavanje životnih uvjeta s ciljem vraćanja onih koji su otišli „trbuhom za kruhom“ i privlačenjem novih radno sposobnih i vrijednih članova za hrvatsko društvo. Također, politika Vlade mora imati u vidu povećanje globalizacije i multikulturalnosti Europe te izraditi strategiju integriranja stranih migranata u hrvatsko društvo. „Odljev mozgova“ je ispraznio intelektualni kapacitet Hrvatske te dodatnim ulaganja u edukaciju i obrazovanje težilo bi se stvaranju nove kvalitetne i obrazovane radne snage. Predstojeći izazovi u vidu ostvarivanja ravnoteže i snalaženja u političkoj dinamici Europske unije zahtijevaju kvalitetne iiskusne kadrove u vođenju države kako bi bili što otporniji na vanjske iznenadne izazove na koje smo osjetljivi kao mala država u globalnom smislu. Daljnji razvoj Republike Hrvatske u okviru Europske unije, eurozone i Schengena po trenutnim podacima vjerojatno će nastaviti gospodarski rast, regionalni razvoj kao i iskorištavanje potpore Europske unije.

6. ZAKLJUČAK

Pregledom prvog desetljeća Republike Hrvatske u Europskoj uniji i njenoj dubljoj integraciji u vidu Schengena i eurozone možemo zaključiti da je europski put kojim je Hrvatska trebala ići i kojim treba nastaviti. Hrvatska ima potencijal postati važan faktor unutar Europske unije koji može postići pametnim iskorištavanjem prilika koje joj se nude. Potrebnim reformama radi efikasnosti i učinkovitosti države uz iskorištavanje sredstava iz fondova Europske unije uz svoj strateški položaj Hrvatska ima plodno tlo za ekonomski i društveni razvoj svojih regija. Ekonomska nejednakost koja se prožima regijama i zemljama članicama Europske unije predstavljaju osnovni i primarni napor Unije u njihovom minimiziranju. Europska unije ima 27 zemalja članica, a samo njih 15 je potpuno integrirano poput Hrvatske što onemogućuje ravnomjeran razvoj. Cilj svake članica i kandidata za članstvo u Europskoj uniji treba biti i je ako su već primljeni ili im je dodijeljen status kandidata prihvaćanje i promicanje europskih vrijednosti za koje se Unija zalaže. Stoga članice koje se ne integriraju u potpunosti niti ne mogu očekivati isti stupanj razvijenosti poput integrirane članice.

Moto „ujedinjeni u različitosti“ sama je svrha i bit Europske unije iako je ona nastala zbog trgovine i industrije čelika nju čine ljudi, upravo su ljudi oni koji pokreću države i zajednice ili ih ruše. Na primjeru Irske koja je bila jedna od siromašnijih članica Unije možemo uočiti kako je njena radna snaga uz pomoć i u okviru Europske unije prouzročila i generirala rast koji ju je doveo do statusa s Luksemburgom kao statističkim izuzetkom. Na pitanje je li moto Europske unije „ujedinjeni u različitosti“ sve manje prisutan među članicama unije možemo zaključiti da nije zbog intenzivne važnosti kohezivne politike Europskoj uniji. Na pitanje je li kohezivna politika takva kakva je uspješna na svim razinama ekonomskog razvoje i konvergencije zaključujemo da nije iako je ostvarila zapažene rezultate. Kako bi smanjila razlike unutar Europske unije potrebna je reforma kako bi postala učinkovitija i kako se ne bi dodijeljena sredstva krivo iskorištavala.

Zaključno moglo bi se reći kako je Hrvatska u proteklom desetljeću postigla značajne prekretnice kao članica Europske unije, kapitalizirajući gospodarske, infrastrukturne, ekološke i društvene koristi. Iako su pred nama izazovi – poput povećanja kapaciteta za inovacije i suočavanja s demografskim promjenama – perspektive za budući razvoj su obećavajuće. Iskorištavanjem potpore EU-a i fokusiranjem na strateške ciljeve kao što su gospodarska

diversifikacija, zelena tranzicija i regionalna suradnja, Hrvatska je u dobroj poziciji da nastavi svoju uspješnu priču i dalje napreduje unutar okvira Europske unije.

7. LITERATURA

1. Agostino, M., Di Tommaso, M.R., Nifo, A., Rubini, L. and Trivieri, F., 2020. Institutional quality and firms' productivity in European regions. *Regional Studies*, 54(9), pp.1275-1288., dostupno na: https://cris.unibo.it/retrieve/a70ff18f-bf3c-48f8-af8d-4a91c0616d4e/Agostino.%3B%20Di%20Tommaso%3B%20Nifo.%3BRubini.%3BTrivieri.%20_REGIONAL%20STUDIES.pdf (pristupljeno: 04.09.2024.)
2. Baldwin Richard, Charles Wyplosz. *Ekonomija evropskih integracija*. Beograd: Data Status, 2010
3. Castells-Quintana, D., Ramos Lobo, R., i Royuela Mora, V. (2015). Inequality in European regions: Recent trends and determinants, *Review of Regional Research*, 2015, vol. 35, num. 2, str. 123-146, dostupno na: <http://hdl.handle.net/2445/96890> (pristupljeno 15.03.2024.)
4. Drvenkar, N., Marošević, K. i Unukić, I. (2023). Regionalna ekonomska transformacija – možemo li učiti od zemalja srednje i istočne europe, *Ekonomski pregled*, 74 (3), str. 361-386, dostupno na: <https://doi.org/10.32910/ep.74.3.2> (pristupljeno 15.03.2024.)
5. Drvenkar, N. (2023). *Regionalni razvoj u Hrvatskoj 2023*, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, ISSN: 2991-7425, dostupno na: <https://eufondovi.gov.hr/wp-content/uploads/2023/12/MRRFEU-Brosura-A4-Regionalni-razvoj-u-Hrvatskoj-2023.pdf> (pristupljeno: 04.09.2024.)
6. Državni zavod za statistiku (2023.) - Deset godina članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, dostupno na: <https://dzs.gov.hr/> (pristupljeno: 04.09.2024.)
7. Džombić, Ilija J. *Evropske inicijative i institucije (Europska unija – prošlost, sadašnjost, budućnost)*. Sarajevo: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2012., dostupno na: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sarajevo/09707.pdf> (pristupljeno: 04.09.2024.)
8. European Commission (2024.) - 2014-2020 Cohesion Policy Overview, dostupno na: https://cohesiondata.ec.europa.eu/cohesion_overview/14-20 (pristupljeno: 04.09.2024.)
9. European Parliament (2024.) - Schengen: enlargement of Europe's border-free area, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20180216STO98008/schengen-enlargement-of-europe-s-border-free-area> (pristupljeno: 04.09.2024.)

10. Europska komisija (2022.) - Euro i Schengen: Hrvatska pristupa europodručju i schengenskom području *, dostupno: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/ip_22_7907 (pristupljeno: 04.09.2024.)
11. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije 1945. – 1959., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
12. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije 1960. – 1969., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1960-69_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
13. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije 1970. – 1979., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1970-79_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
14. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije 1980. – 1989., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1980-89_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
15. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije 1990. – 1999., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
16. Europska unija - Povijest Europske unije 2000. – 2009., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2000-09_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
17. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije 2010. – 2019., dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2010-19_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
18. Europska unija (2024.) - Povijest Europske unije: od 2020. do danas, dostupno na: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/2020-today_hr (pristupljeno: 04.09.2024.)
19. Europski strukturni i investicijski fondovi (2024.), ESI fondovi 2014.-2020., dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/> (pristupljeno: 04.09.2024.)
20. Europski strukturni i investicijski fondovi (2024.), ESI fondovi 2021.-2027., dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/eu-fondovi-2021-2027/> (pristupljeno: 04.09.2024.)

21. Europski strukturni i investicijski fondovi (2024.), EU fondovi, dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> (pristupljeno: 04.09.2024.)
22. Eurostat - Average full time adjusted salary per employee (2023.), dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_fte_custom_12767721/default/table?lang=en (pristupljeno: 04.09.2024.)
23. Eurostat - Gross domestic product (GDP) and Gross value added (GVA) in volume by NUTS 2 regions (2024.), dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_2gvagr_custom_12767929/default/table?lang=en (pristupljeno: 04.09.2024.)
24. Eurostat - Income of households by NUTS 2 regions (2024.), dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10r_2hhinc/default/table?lang=en (pristupljeno: 04.09.2024.)
25. Eurostat - Labour productivity per hour worked - annual data (2024.), dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsna70/default/table?lang=en> (pristupljeno: 04.09.2024.)
26. Eurostat - Real GDP per capita (2024.), dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en (pristupljeno: 04.09.2024.)
27. Eurostat - Unemployment rate - annual data (2024.), dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipsun20/default/table?lang=en> (pristupljeno: 04.09.2024.)
28. Eurostat - Unemployment rate by NUTS 2 regions (2024.), dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tgs00010_custom_12767917/default/table?lang=en (pristupljeno: 04.09.2024.)
29. Hrvatski sabor (2024.) - Kronologija važnijih datuma u procesu pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, dostupno na: <https://www.sabor.hr/hr/europski-poslovi/sabor-u-procesu-pristupanja-eu-u-kronologije/kronologija-vaznijih-datuma-u-procesu> (pristupljeno: 04.09.2024.)
30. Jovančević, R., Globan, T. i Recher, V. (2015). Does the Cohesion Policy Decrease Economic Inequalities in the European Union?, Zagreb International Review of Economics & Business, 18 (2), str. 1-20, dostupno na: <https://doi.org/10.1515/zireb-2015-0006> (pristupljeno 15.03.2024.)
31. Karlo Ressler (2024.) - EU Fondovi, dostupno na: <https://karloressler.eu/eu-fondovi/> (pristupljeno: 04.09.2024.)

32. Korzhenevych, A. and Bröcker, J. (2020) 'Investment subsidies and regional welfare: a dynamic framework and its application to the European regional policy', *Regional Studies*, 54(9), pp. 1262–1274. doi: 10.1080/00343404.2019.1702157., dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/00343404.2019.1702157?scroll=top&needAccess=true> (pristupljeno: 04.09.2024.)
33. Laermans, H. i Roosens, P. (2007). Regionalization and regional economic cooperation european integration, *Ekonomika misao i praksa*, 16 (2), str.193-210, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/21282> (pristupljeno 15.03.2024.)
34. Lojić, S. (2018). 'Europska unija - od ideje do osnivanja', *Pleter: Časopis udruge studenata povijesti*, 2.(2.), str. 213-231. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/247448> (pristupljeno: 04.09.2024.)
35. Misita, Nevenko. Osnovi prava Europske unije. Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2008.
36. Pilipović, J. (2021). Utjecaj fondova Europske unije na gospodarstvo Hrvatske, završni rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:175338> (pristupljeno 15.03.2024.)
37. Political Geography Now (2023.) - Which Countries Use the Euro in 2023? (Map of the Eurozone), dostupno na: <https://www.polgeonow.com/2014/08/map-which-countries-use-euro-plus-this.html> (pristupljeno: 04.09.2024.)
38. Savić, Z., Drvenkar, N., Drezgić, S. (2023). Convergence and economic integration of CEECs through EU regional policy system, *Economic Research- Ekonomika istraživanja*, 36(3), DOI: 10.1080/1331677X.2023.2188407, dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1331677X.2023.2188407> (pristupljeno: 04.09.2024.)
39. Vela A., Menadžment ESI fondova, Školska knjiga, Zagreb, 2015.
40. Vlada Republike Hrvatske (2023.), Izvješće o korištenju Europskih strukturnih i investicijskih fondova i pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2023. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Prosinaac/273%20sjednica%20VRH/273%20-%2037.docx>
41. Vlada Republike Hrvatske (2024.) - Plenković: Hrvatska je u prvih 11 godina članstva u Europskoj uniji u plusu čak 14,6 milijardi eura, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/plenkovic-hrvatska-je-u-prvih-11-godina-clanstva-u-europskoj-uniji-u-plusu-cak-14-6-milijardi-eura/42393> (pristupljeno: 04.09.2024.)

42. Vlada Republike Hrvatske (2022.) - Plenković za Le Monde: Za Hrvatsku, ulazak u eurozonu i Schengen je kao povratak kući, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/plenkovic-za-le-monde-za-hrvatsku-ulazak-u-eurozonu-i-schengen-je-kao-povratak-kuci/37493> (pristupljeno: 04.09.2024.)
43. Vlada Republike Hrvatske (2023.) - Schengen i eurozona. Nakon 1. siječnja za Hrvatsku ništa više nije isto, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/schengen-i-eurozona-nakon-1-sijecnja-za-hrvatsku-nista-vise-nije-isto/37600> (pristupljeno: 04.09.2024.)

8. DODACI

8.1. Popis slika

Slika 1. Europska ekonomska zajednica 1958. godine	4
Slika 2. Europska ekonomska zajednica 1973. godine	5
Slika 3. Proširenja Europske ekonomske zajednice od 1981. do 1986. godine	6
Slika 4. Europska unija 1995. godine.....	7
Slika 5. Europska unija 2004. godine.....	8
Slika 6. Europska unija 2013. godine.....	9
Slika 9. Zemlje članice eurozone	19
Slika 10. Zemlje članice Schengenskog područja	20

8.2. Popis tablica

Tablica 1. Iznosi uplaćeni iz europskog proračuna u proračun RH od pristupanja Europskoj uniji.....	16
Tablica 2. Godišnji kućni prihodi NUTS 2 regija Republike Hrvatske u eurima	29
Tablica 3. Stope nezaposlenosti NUTS 2 regija Hrvatske za populaciju od 15 godina i više.	30
Tablica 4. BDV NUTS 2 regija Hrvatske (uvjet: 2015. godine = 100).....	30

8.3. Popis grafova

Graf 1. Prosječna godišnja plaća radnika u Republici Hrvatskoj u odnosu na prosjek Europske unije.....	12
Graf 2. Robna razmjena s inozemstvom u tisućama eura	13
Graf 3. Alokacija dodijeljenih sredstava ESI fondova Republici Hrvatskoj 2021. - 2027.	15
Graf 4. Implementacija EU sredstava perioda 2014. -2020. po odabranim zemljama do 31.12.2023.	17
Graf 5. Realni BDP po stanovniku određenih zemalja Europske unije i njen prosjek	24
Graf 6. Stopa nezaposlenosti određenih zemalja Europske unije i njen prosjek.....	25
Graf 7. Produktivnost po satu rada određenih zemalja Europske unije i njen prosjek.....	26